

Joining and leaving gangs in Denmark. Four empirical papers

Pedersen, Maria Libak

Publication date:
2018

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Pedersen, M. L. (2018). *Joining and leaving gangs in Denmark. Four empirical papers*. Aalborg Universitetsforlag.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

JOINING AND LEAVING GANGS IN DENMARK

FOUR EMPIRICAL PAPERS

**BY
MARIA LIBAK PEDERSEN**

DISSERTATION SUBMITTED 2018

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

JOINING AND LEAVING GANGS IN DENMARK

FOUR EMPIRICAL PAPERS

by

Maria Libak Pedersen

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Dissertation submitted

Dissertation submitted: July, 2018

PhD supervisor: Prof. Annick Prieur,
Aalborg University

Assistant PhD supervisor: Prof. Cheryl Maxson,
University of California

PhD committee: Professor with Specific Responsibilities
Steffen Bo Jensen
Aalborg University

Senior researcher Tea Torbenfeldt Bengtsson
VIVE – The Danish Center for Social Science Research

Professor Finn Esbensen
University of Missouri–St. Louis, USA

PhD Series: Faculty of Social Sciences, Aalborg University

ISSN (online): 2246-1256

ISBN (online): 978-87-7210-359-4

Published by:
Aalborg University Press
Langagervej 2
DK – 9220 Aalborg Ø
Phone: +45 99407140
aauf@forlag.aau.dk
forlag.aau.dk

© Copyright: Maria Libak Pedersen

Printed in Denmark by Rosendahls, 2019

Standard pages: 53 pages (2,400 characters incl. spaces).

ENGLISH SUMMARY

This dissertation is about different types of gangs (street gangs, adult criminal gangs, and outlaw motorcycle gangs) in Denmark. It consists of four papers of which two papers are published internationally in academic peer-reviewed journals and the final two are in review. Each paper focuses on joining or leaving the gangs, as understanding risk factors, protective factors, and the processes of joining gangs is important to prevent it from happening and similarly as understanding gang desistance processes is critical to improve gang intervention strategies and enhance successful exit.

Paper 1. Gang joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership

This paper examines gang joining among juveniles in socially disadvantaged residential neighbourhoods with gang presence. The analysis is based on a school-based survey among students ($n = 1,886$) in Copenhagen, Denmark. The theoretical framework is inspired by the Eurogang Program of Research, that is, their definition of street gangs was utilized in the study. The results indicate that 13% of the youths aged 13–17 are members of street gangs. The street gang members are more likely to be characterized by poor parental monitoring, weak pro-social values, and high-risk lifestyles compared with other crime involvement groups, including serious offenders; and they commit a disproportionately large number of offences. The results also indicate that proximity to criminal gangs on a higher organizational level than street gangs increases willingness to join such criminal gangs, especially for street gang members, as they are more likely to be in contact with older and more powerful gang members already—for example, they have helped them by being a lookout or passing messages.

Pedersen, M. L. 2014. Gang Joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(1): 55-72.

Paper 2. Do offenders have distinct offending patterns before they join adult gang criminal groups? Analyses of crime specialization and escalation in offence seriousness

Researchers have put serious efforts into identifying youth at high risk of joining gangs. Their focus has been on street gangs, whereas risk factors for joining adult gang criminal groups have received less attention. In this paper, I investigate crime specialization and crime seriousness prior to gang initiation among 564 adult gang members, 800 outlaw bikers and matched comparison groups of offenders (up to three

offenders convicted of the same number of offences) who stayed out of such gangs. The data stem from Statistics Denmark and the Police Intelligence Database. The study findings demonstrate that the gang members and the outlaw bikers commit more serious offences than their non-gang counterparts, but the study also provides evidence that it is difficult – most likely impossible – to identify upcoming members of gangs by paying attention to crime patterns only.

Pedersen, M. L. 2018. Do offenders have distinct offending patterns before they join adult gang criminal groups? Analyses of crime specialization and escalation in offence seriousness. *European Journal of Criminology*. DOI: 10.1177/ 1477370817751351.

Paper 3. Joining outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs

For years, the Danish authorities have tried to fight serious and organized crime by preventing individuals from joining outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs, but these gangs are still able to attract new members easily. This paper examines why individuals join the gangs and the ways in which they do it. The analysis is based on in-depth, face-to-face interviews with 15 male offenders who once were gang-involved. The findings indicate that while members of these two types of groups express similar reasons for joining them, the criminal gang members emphasizes income-generating opportunities more. The findings also indicate, while most members of both types of groups spring from a narrow pool of individuals, proximity to criminal gang-environments, including personal bonds to existing members, and the possession of skills that are beneficial to the gang influence who joins.

Pedersen, M. L. 2018. Joining outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs. *In review*.

Paper 4. Jeopardized identities: Why leaving outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs is difficult

The fourth paper examines why members of outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs leave the gangs, and how they do it. Just as in the third paper, the analysis is based on interviews with 15 male offenders who once were gang-involved. The findings indicate that most of the interviewees matured – aged – out of the gangs and experienced a non-hostile exit. It appears as if the argument for leaving the gangs was crucial to their chance of getting the gangs' acceptance to leave and further that the length of service and the gang situation at the time of departure influenced especially the outlaw bikers' ability to leave peacefully. Finally, the findings indicate that what once attracted the interviewees to the gangs, made it difficult for them to leave, as they risked losing identity, friendships, protection and financial opportunities.

Pedersen, M. L. 2018. Jeopardized identities: Why leaving outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs is difficult. *In review*.

DANSK RESUMÉ

Dette er en afhandling om rockere og bander i Danmark. Afhandlingen består af fire engelsksprogede artikler, som handler om at blive medlem af rocker- og bandegrupperinger og om at forlade grupperingerne. De to første artikler er udgivet internationalt i videnskabelige *peer-reviewed* tidsskrifter, mens de sidste to artikler er under review.

Baggrunden for afhandlingens fokus er, at viden om at blive medlem af rocker- og bandegrupperinger (herunder om rekrutteringsgrundlaget, rekrutteringsprocesser mv.) er væsentlig for at kunne forebygge fremtidige medlemskaber. På samme måde er viden om at forlade rocker- og bandegrupperinger afgørende for at kunne styrke strategierne til intervention og skabe succesfulde exitforløb.

Artikel 1. Gang joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership

Den første artikel i afhandlingen omhandler unge, der indgår i kriminelle ungdomsgrupper (på engelsk: *street gangs* eller *troublesome youth groups*).

Artiklen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.886 elever i 7.-10. klasse på skoler i socialt belastede områder i Storkøbenhavn. Artiklen rummer en række bi-variate og multivariate analyser med fokus på risikofaktorer og beskyttende faktorer i forhold til medlemskab af kriminelle ungdomsgrupper.

Resultaterne af analyserne viser, at 13 pct. af de unge indgår i en kriminel ungdomsgruppe, og at disse unge står for en uforholdsmæssig stor andel af den kriminalitet, som de unge i undersøgelsen samlet set har begået. De unge i kriminelle grupper er herudover kendetegnet ved ringe opsyn fra forældre, svage prosociale værdier og ved at have en *højrisikolivsstil* i sammenligning med andre unge, der har begået alvorlig kriminalitet, men som ikke indgår i en kriminel gruppe.

Der er desuden tegn på, at nærhed til mere organiserede rocker- og bandegrupperinger øger de unges villighed til at indgå i sådanne grupperinger. Dette gælder særligt de unge, der i forvejen indgår i en kriminel ungdomsgruppe, da de er mere tilbøjelige til at omgås rockere og bandemedlemmer og til at hjælpe dem ved at holde vagt, videregive beskeder eller udføre andre mindre opgaver. Medlemskab af en kriminel ungdomsgruppe er dog langt fra ensbetydende med, at unge fortsætter en kriminel karriere i en rocker- eller bandegruppering, men risikoen herfor er tilsyneladende større end for andre unge.

Pedersen, M. L. 2014. Gang Joining in Denmark: prevalence and correlates of street gang membership. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 15(1): 55-72.

Artikel 2. Do offenders have distinct offending patterns before they join adult gang criminal groups? Analyses of crime specialization and escalation in offence seriousness

Den anden artikel i afhandlingen omhandler en registerbaseret undersøgelse af, om det på baggrund af kriminalitet begået i ungdommen er muligt at forudsige, hvem der er i høj risiko for at bliver rockere og bandemedlemmer senere i livet.

Datamaterialet til undersøgelsen stammer fra Politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED) og Danmarks Statistik. Analyserne vedrører 800 rockere, 564 bandemedlemmer og to matchede kontrolgrupper med op til tre gange så mange personer, som er dømt for det samme antal kriminelle forhold som rockerne og bandemedlemmerne.

Resultaterne af undersøgelsen viser, at rockere og bandemedlemmer begår alvorligere kriminalitet i ungdommen end deres matchpersoner. Resultaterne viser imidlertid også, at det er stort set umuligt alene ud fra et tidligt kriminalitetsmønster at identificere kommende rockere og bandemedlemmer. Dette selv om der i undersøgelsen er anvendt forskellige beregningsmetoder til at undersøge graden af specialisering i kriminalitetens art og niveauet af (de)eskalering i kriminalitetens grovhed.

Pedersen, M. L. 2018. Do offenders have distinct offending patterns before they join adult gang criminal groups? Analyses of crime specialization and escalation in offence seriousness. *European Journal of Criminology*. DOI: 10.1177/ 1477370817751351.

Artikel 3. Joining outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs

Afhandlingens tredje artikel omhandler personlige motivationer for at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering samt mulige veje ind i grupperingerne.

Artiklen er baseret på dybdegående interviews med 15 personer, der har forladt en rocker- eller bandegruppering, eller som på interviewtidspunktet var i færd med at gøre det. Stort set alle interviewpersonerne havde tidligere en central placering i deres rocker- eller bandegruppering, og de var medlemmer i flere år.

Resultaterne af analysen viser, at mens rockerne og bandemedlemmerne lægger stort set de samme motivationer til grund for deres medlemskab af grupperingerne (broderskab, respekt, økonomi, beskyttelse, spænding, ideologi og konflikt), så fremhæver særligt bandemedlemmerne mulighederne for at opnå økonomisk gevinst.

Herudover viser resultaterne, at det ikke i sig selv er nok at have en *risikoprofil* for at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering. Det kræver typisk langvarige og personlige relationer til eksisterende medlemmer at blive accepteret og for rockernes vedkommende at få tilbudt medlemskab. Yderligere kræver det, at 'kandidaterne' kan bidrage til fællesskabet, fx at de er gode til at 'lave' penge, danne netværk eller slå.

Pedersen, M.L. 2018. Joining outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs. *Under review*.

Artikel 4. Jeopardized identities: Why leaving outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs is difficult

Den fjerde og sidste artikel i afhandlingen beskriver, hvorfor og hvordan rockere og bandemedlemmer forlader deres kriminelle miljø.

Artiklen er ligesom den tredje artikel i afhandlingen baseret på interviews med 15 personer, der enten har forladt en rocker- eller bandegruppering, eller som på interviewtidspunktet var i gang med at gøre det.

Resultaterne af analysen viser, at de fleste af interviewpersonerne forlod deres gruppering, fordi de voksede fra livsstilen, og fordi de i stedet ville fokusere på familie, uddannelse og arbejde. Stress, kriminalitet, ekstralegale konsekvenser af straf samt skuffelse over miljøet blev ligeledes nævnt som begrundelser.

De fleste interviewpersoner forlod deres gruppering uden repressalier, men enkelte måtte ændre deres liv radikalt for at komme ud. Det tyder på, at den begrundelse, der gives for at ville forlade grupperingerne, er vigtig for at opnå accept til at gøre det. Herudover tyder det på, at det aktuelle konfliktniveau har betydning, og at personer, der har ofret meget for fællesskabet, kan opnå større accept til at forlade grupperingerne, end personer, der har ofret knap så meget. Dette gælder særligt blandt rockerne.

Når rockere og bandemedlemmer forlader deres kriminelle miljø, risikerer de at miste identitet, venskaber, beskyttelse og økonomi. Dette er forhold, der i sin tid tiltrak personer til miljøerne, og som derfor gør det vanskeligt for nogle at forlade dem.

Pedersen, M. L. 2018. Jeopardized identities: Why leaving outlaw motorcycle gangs and adult criminal gangs is difficult. *Under review*.

FORORD

Dette er en afhandling om rockere og bander i Danmark. I 2010 blev jeg ansat i Justitsministeriets Forskningskontor, hvor jeg i knap syv år var med til at gennemføre en række undersøgelser om netop det emne. Jeg vil derfor starte med at takke professor Britta Kyvsgaard (tidligere Forskningschef i Justitsministeriet) for i sin tid at give mig chancen for at vise mit værd og for at opfordre mig til at omsætte min viden fra undersøgelserne til en ph.d.-afhandling.

Jeg vil samtidig benytte lejligheden til at takke mine tidligere kollegaer fra Justitsministeriets Forskningskontor for sparring og for mange gode timer på kontoret og udenfor. En særlig tak til min tidligere kollega og kontormakker Jonas Markus Lindstad for sin tålmodighed og humoristiske sans og til de studentermedhjælpere, der har hjulpet med at kode data og transskribere interviews.

En mindst ligeså stor tak til mine ph.d.-vejledere, professor Annick Prieur fra Institut for Sociologi og Social Arbejde på Aalborg Universitet og professor Cheryl Maxson fra Department of Criminology, Law and Society på University of California, for dedikeret tid og skarpsindige kommentarer.

Tak til Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Københavns Kommune og de mange folkeskoler, der har leveret data til de undersøgelser, der indgår i afhandlingen. En særlig tak til de mange elever på skolerne, der har bidraget ved at udfylde et omfattende spørgeskema, og til de personer med en fortid i et rocker- eller bandemiljø, som har vist mig tillid ved at lade sig interviewe.

Sidst men ikke mindst tak til min familie og mine venner, der særligt i slutspurten har udvist tålmodighed og støttet mig i at kunne gøre afhandlingen færdig. Den største tak til min kæreste for at have givet mig rum til fordybelse og samtidig husket mig på, at der er andet i livet end arbejde. Tak til vores bulldog Bodil, der med sin positive energi har sørget for, at jeg har fået frisk luft og holdt pauser.

Maria Libak Pedersen

København d. 6. juli 2018

INDHOLD

Kapitel 1. Introduktion.....	15
1.1. Rockere og bander i Danmark.....	15
1.2. Afhandlingens baggrund og formål.....	17
Kapitel 2. Teoretiske perspektiver.....	19
2.1. Chicagoskolen.....	19
2.2. Subkultur og statusfrustration	21
2.3. Birminghamskolen og poststrukturalistisk subkulturteori.....	23
2.4. Anden og nyere Amerikansk subkulturteori	25
2.5. Livsforløbskriminologi og –teori	27
Kapitel 3. State of the art.....	30
3.1. Tilgang til rocker- og bandegrupperinger	30
3.2. Afgang fra rocker- og bandegrupperinger	33
Kapitel 4. Data og metode	37
4.1. Definition og registrering af rockere og bander	37
4.2. Spørgeskemaundersøgelse blandt unge.....	38
4.3. Registerundersøgelse af kriminalitetsmønstre.....	40
4.4. Interviewundersøgelse med tidligere rockere og bandemedlemmer	42
Kapitel 5. Forebyggelse og bekæmpelse af rockere og bander.....	45
Litteratur	49

KAPITEL 1. INTRODUKTION

Det er i dag veldokumenteret i forskningslitteraturen, at personer, der bliver medlemmer af bander, allerede inden de bliver medlemmer, er mere kriminelle end andre. Tilsvarende er det dokumenteret, at disse personer begår mere kriminalitet, mens de er medlemmer af banderne, end de ellers ville have gjort, og at selv et kortvarigt bandedemedlemskab kan have langsigtede, negative konsekvenser (kapitel 3).

I Danmark anvendes bandebegrebet primært til at beskrive *rocker- og bandegrupperinger*, dvs. organiserede grupper, der er involveret i alvorlig kriminalitet (kapitel 4). Der eksisterer ganske vist mere uformelle og mindre organiserede grupper af unge, der begår kriminalitet, men disse grupper betragtes sjældent som bander i en dansk kontekst (Hviid 2007, Jensen 2007, Kalkan 2014, Pedersen & Lindstad 2011, Røgilds 2004). En af årsagerne til, at der i Danmark er særlig fokus på rocker- og bandegrupperinger, er, at disse grupperinger udover at være involveret i narkotikakriminalitet, voldskriminalitet mv. bekrieger hinanden i det offentlige rum og derved skaber stor utryghed i befolkningen. Herudover er særligt rockegrupperingerne mere dominerende i Danmark end i de øvrige skandinaviske lande (Hestehave 2013).

I det følgende gives en ultrakort beskrivelse af rocker- og bandegrupperingerne i Danmark samt en beskrivelse af afhandlingens baggrund og formål. Der henvises til Hestehave 2013, Klement 2016 og Rigspolitiet 2009 for en mere dybdegående, historisk gennemgang af tilblivelsen af de danske rocker- og bandegrupperinger og af de store konflikter, som grupperingerne har været involveret i op gennem tiden.

1.1. ROCKERE OG BANDER I DANMARK

I Danmark anvendes betegnelsen *rocker* om det internationale fænomen *Outlaw Motorcycle Gangs (OMCGs)*, dvs. motorcykelklubber såsom Hells Angels, Bandidos, Outlaws og Pagans (Rigspolitiet 2009, se evt. Klement 2016). Ifølge Rigspolitiet (2009) blev de første danske rockergrupperinger etableret i 1970'erne og 1980'erne ved at en række motorcykelklubber med hovedsageligt etnisk danske medlemmer forsøgte at manifestere sig i forskellige områder og på forskellige kriminalitetsmarkeder (Hestehave 2013, se evt. Bay 1998, Kragh 1997).

I modsætning til rockergrupperingerne opstod de første bandegrupperinger i indvandrer miljøerne i slutningen af 1980'erne – formentlig som modsvar til Grønjakkerne og Sortjakkerne, som var grupper af racistiske danske unge (Hestehave 2013). Det var dog først i 2003, at bandegrupperingerne for alvor blev synlige, da de involverede sig

i konflikter af særlig voldelig karakter med hinanden og med rockergrupperingerne (Rigspolitiet 2009). I 2009 konstaterede Rigspolitiet, at ”De bander, der begår alvorligere kriminalitet, har en række lighedspunkter med rockermiljøet, idet begge miljøer benytter sig af vold som middel til at opnå deres mål, ligesom der er konstateret samarbejde med kriminelle personer og grupperinger i udlandet. Banderne adskiller sig dog organisatorisk og kulturelt meget fra rockergrupperne, idet de fleste bander ikke har nogen veldefineret organisation eller formaliseret bandestruktur eller hierarki, ligesom de fleste bander ikke har egentlige klubhuse, hvor de holder til” (s. 12.). I kapitel 4 vender jeg kort tilbage til beskrivelsen af de danske rocker- og bandegrupperinger, herunder hvilke ligheder og forskelle der i dag kan konstateres mellem dem.

Rigspolitiet udgiver årligt en statusrapport om rockere og bander i Danmark. Af den seneste statusrapport fremgår det, at der i januar 2017 var registreret 98 grupperinger med i alt 1.257 medlemmer (Rigspolitiet 2017). Det fremgår ligeledes af rapporten, at eksisterende konflikter mellem grupperinger, ekspansion hos grupperingerne samt etableringen af en række nye grupperinger har ført til magtkampe og adskillige voldelige hændelser, der har resulteret i blandt andet drab og drabsforsøg. Yderligere har Rigspolitiet konstateret, at rocker- og bandegrupperingerne i højere grad end tidligere gør brug af de sociale medier, og i den forbindelse at Hells Angels og Bandidos over for deres medlemmer har defineret rammerne for at begå sig på internettet.

I alt 882 af de 1.257 personer i rocker/bandemiljøerne er tilknyttet en rockergruppering, hovedsageligt Hells Angels MC og Bandidos MC inklusiv deres *puppet clubs*¹ og støttegrupper. De seneste år er der imidlertid sket en udvikling i retning af, at flere og flere rockere tilhører klubber uden direkte tilknytning til Hells Angels eller Bandidos (Ribe 2017). I januar 2017 udgjorde disse grupper Gremium MC, No Surrender MC, Satudah MC og Saudarah (ibid.). Sidenhen har flere udenlandske rockergrupperinger etableret sig i Danmark, herunder Mongols MC og Guerilla Nation MC. I sammenligning med rockerne fordeler de 375 bandemedlemmer sig i et støtte antal grupper, hvoraf mange – men ikke alle – er knyttet til et bestemt lokalområde (Ribe 2017). I januar 2017 var Loyal to Familia (LTF) og Black Army de to største bandegrupperinger i Danmark (ibid.).

¹ En *puppet club* er en form for støttegruppe med en særlig tæt tilknytning til moderklubben. Gruppen består typisk af yngre medlemmer, der ikke behøver at have en motorcykel og bære klubmærket. Et eksempel er AK81, der er *pubbet club* til Hells Angels.

På trods af en massiv politimæssig indsats og en række nye politiske initiativer² var antallet af rocker/banderelaterede skyderier i 2017 rekordhøjt. De mange skyderier i det offentlige rum skyldtes en konflikt mellem bandegrupperingen Loyal to Familia (LTF) og flere andre bandegrupperinger. Som konsekvens af konflikten anmodede Justitsministeren d. 8. august 2017 Rigsadvokaten og Rigspolitiet om at undersøge mulighederne for at søge LTF opløst efter grundlovens § 78 (Justitsministeriet 2017a). Rigsadvokaten meddelte efterfølgende Justitsministeren, at der er grundlag for at gå videre med en sag om opløsning af LTF, hvilket medførte, at Justitsministeren d. 2. november 2017 bad Rigsadvokaten om at forberede sagen (ibid.). Det er første gang i danmarkshistorien, at det er vurderet, at der er grundlag for at føre en sag af den type.

1.2. AFHANDLINGENS BAGGRUND OG FORMÅL

I december 2007 nedsatte den daværende regering en kommission vedrørende ungdomskriminalitet, der fik til opgave ”at foretage en samlet gennemgang af indsatsen mod ungdomskriminalitet og på grundlag heraf komme med en indstilling om, hvordan indsatsen kan styrkes med henblik på at gøre den så målrettet og virkningsfuld som mulig” (Justitsministeriet 2007, s. 1). I september 2009 modtog Justitsministeren kommissionens betænkning om indsatsen mod ungdomskriminalitet, hvor det i afsnit 2.2.1.9. hedder:

Efter kommissionens opfattelse er et væsentligt led i den tidlige, helhedsorienterede, tværsektorielle og sammenhængende indsats mod ungdomskriminalitet, at man søger at begrænse rekrutteringen af børn og unge til kriminelle bander [...]. Efter kommissionens opfattelse er der imidlertid behov for yderligere afdækning af de strukturer, der giver grobund for rekruttering af børn og unge til kriminelle bander for at give et bedre grundlag for at gribe ind over for disse strukturer og dermed rekrutteringen. Der bør i den forbindelse ske en bredere afdækning af de miljøer, hvorfra rekrutteringen sker.

I forlængelse af kommissionens anbefalinger blev der for perioden 2010-2013 afsat 3 mio. kr. af satspuljemidlerne til at gennemføre et forskningsprojekt om rekruttering af

² I 2017 præsenterede regeringen en ny bandepakke med 35 initiativer mod bandekriminalitet, et udspil til en reform af indsatsen mod ungdomskriminalitet med initiativer målrettet fødekæden af unge til blandt andet bander og yderligere 12 initiativer til bekæmpelse af bandekriminalitet. Herudover vedtog Folketinget et lovforslag, der fordobler minimumstraffen for ulovlig våbenbesiddelse under særlig skærpende omstændigheder (www.regeringen.dk/nyheder/regeringens-tiltag-mod-bandeuro/).

børn og unge til kriminelle bander. Kriminelle bander skal her forstås som ”organiserede bander og andre tilsvarende grupperinger – herunder rockere – som er kendte af politiet og involveret i omfattende kriminalitet” (Pedersen & Lindstad 2011, s. 15). Det vil sige de rocker- og bandegrupperinger, som er beskrevet i afsnittet ovenfor om rockere og bander i Danmark.

Forskningsprojektet om rekruttering af børn og unge til kriminelle bander blev forankret i Justitsministeriets Forskningskontor, hvor jeg blev ansat til i samarbejde med kollegaer at designe og gennemføre en række undersøgelser, der tilsammen udgør projektet (Klement & Pedersen 2013, Lindstad 2012, Pedersen & Lindstad 2011). Senere blev det på baggrund af projektets resultater besluttet at gennemføre yderligere en undersøgelse af veje ind i og veje ud af rocker- og bandemiljøer i Danmark (Pedersen 2014).

Formålet med afhandlingen er ligeledes at undersøge forhold vedrørende tilgangen til og afgang fra de danske rocker- og bandegrupperinger. Dette sker ved at sætte ovennævnte undersøgelser ind i en international kontekst og ved at udbygge flere af analyserne, herunder forfine nogle af de metoder der er anvendt til fx beregning af risikofaktorer, beskyttende faktorer, kriminel specialisering og de(escalering). I forbindelse med tilgangen til rocker- og bandegrupperingerne er der tale om et *mixed methods* projekt, da resultaterne fra en anvendt metode anvendes til at udvikle og informere de andre metoder (se evt. Maruna 2010).

KAPITEL 2. TEORETISKE PERSPEKTIVER

“There is no singular theory of gangs. Gang theory, as it has come to be known, grew out of a number of other influential and independently robust theories of the middle part of the 20th century, and offered a way of understanding the beliefs, behaviours and actions of an ever-growing cultural swing within society. Gang theory seeks to understand those individuals who often find themselves on the periphery of society, a subcultural group who seek to self-identify and, through the use of crime, exist outside of the boundaries of ‘the norm’ or dominant social group” (Lauchs, Bain & Bell 2015, s. 46).

Der findes ikke én altomfavnende teori om bander. Der findes en lang række kriminologiske og psykologiske teorier, som hver især forsøger at forklare forskellige aspekter af bander og bandemedlemskab. I dette kapitel vil jeg kort redegøre for nogle af de vigtigste teoretiske traditioner inden for den kriminologisk forskning om bander.

Det skal indledningsvis nævnes, at mange teorier om bander omhandler gadebander (på engelsk: *street gangs* eller *youth gangs*). Disse bander adskiller sig fra rocker- og bandegrupperinger ved at være mindre organiserede og bestå af yngre medlemmer (kapitel 4). Det skal endvidere nævnes, at meget få teoretiske diskussioner handler om at forstå, hvorfor og under hvilke omstændigheder nogle mænd finder det attraktivt at blive rocker (Lauchs et al. 2015). En del af forklaringen herpå er formentlig, at de fleste rockergrupperinger og de mere organiserede bander, som vi kender i dag, først blev dannet efter gennemførelsen af de tidlige bandestudier i USA (ibid.). Af samme årsag mangler mange bandeteorier at tage højde for den rolle, som banderne selv kan spille i udvælgelsen af deres medlemmer (se evt. Densley 2012, 2015).

2.1. CHICAGOSKOLEN

Den teoretiske tradition Chicagoskolen refererer først og fremmest til det sociologiske og senere kriminologiske arbejde, der blev udført på *University of Chicago* fra slutningen af det 19. århundrede og begyndelsen af det 20. århundrede. Chicagoskolens forskere var optaget af de miljømæssige forhold i Chicagos slumkvarterer, og så disse forhold og mønstre som et produkt af de større sociale processer i byen, der udspillede sig over tid og geografisk rum (Papachristos & Hughes 2015). Derfor kaldes Chicagoskolen ligeledes *the Ecological School*.

Chicagoskolen er kendt for sine subkulturstudier og for en række begreber og teorier om kriminel adfærd og bander. Et af nøglebegreberne er *social disorganization* (social

desorganisation), som ifølge C. Shaw og H. D. McKay (1942) hovedsageligt opstår på grund af manglende social mobilitet, etnisk heterogenitet og fattigdom. Social desorganisation betyder, at de traditionelle værdier og normer i et område ikke længere virker adfærdsregulerende på de mennesker, der bor i området (Papachristos & Hughes 2015). Kriminel adfærd og andre sociale problemer (fx bandedannelse) opfattes således som et produkt af social desorganisering, og som et symptom på de større underliggende processor, der finder sted i byen (ibid.).

Et eksempel på ovenstående tænkning findes i det første egentlige videnskabelige studie af bander. Dette studie blev gennemført i 1920'erne af F. Trasher (1963 [1927]), der anvendte byrummet til at studere 1.313 bander i Chicagos tre mest dominerende slumkvarterer *North Side Jungles*, *West Side Wilderness* og *South Side Badlands*. Disse kvarterer havde det tilfælles, at de udover at være forsømte og beboet af immigranter uden social tilknytning til stedet husede et bemærkelsesværdigt stort antal børn, der fandt sammen i grupper på gaden og med tiden udviklede en vi-følelse gennem gruppernes konfrontationer med hinanden. Det er disse grupper, der ifølge Trasher (1963 [1927]) ligger til grund for de fleste bander i Chicagos slumkvarterer, og som er en af årsagerne til, at han beskrev bander som ”spontant skabt” og ”integreret gennem konflikt” (s. 45-46, se evt. Jensen & Pedersen 2012).

Et andet klassisk bandestudie, der bør nævnes, er *Street Corner Society* af W. F. Whyte (1993 [1943]). I dette studie beskrives grupper af unge drenge og mænd i Cornerville, som er et slumkvarter i Boston med primært italienske immigranter og deres børn. I studiet er der en del ligheder til Trashers måde at behandle bandespørgsmålet på, men i modsætning til de områder, der blev studeret af Trasher, så findes der ifølge Whyte en høj grad af organisering blandt beboerne i Cornerville og et velintegreret socialt system. Whyte (1993 [1943]) skelner han mellem *corner boys*, *college boys*, *rackerteers* og *politicians*, hvor *corner boys* repræsenterer gadebanderne i området. Disse bander er en konsekvens af beboernes manglende sociale mobilitet i samfundet. De er opstået på gadehjørnerne, og størstedelen af deres aktiviteter foregår netop der.

Differential association er et andet af Chicagoskolens nøglebegreber. Teorien herom blev udviklet af E. Sutherland (1947), der var af den opfattelse, at kriminel adfærd læres i interaktioner med andre. Dette sker ikke for at imødekomme særlige værdier og behov – tværtimod. Det sker for at komme i besiddelse af penge og for at opnå lykke og social status. Det er dog først i det øjeblik, hvor de fortællinger (definitioner), der taler for at bryde loven, fylder mere end fortællingerne om det modsatte, at en person begår kriminalitet. Sutherland (1947) konstaterede i den forbindelse, ”*In an area where the delinquency rate is high a boy who is sociable, gregarious, active, and athletic is very likely to come in contact with the other boys in the neighborhood, learn delinquent behavior from them, and become a gangster.*” Bandeforskere har senere

forsøgt at teste forbindelsen mellem *differential association* og bander ved statistisk at undersøge, om kriminelle venner og bandemedlemmer i familien øger risikoen for bandemedlemskab (Kissner & Pyrooz 2009). Dette har vist sig at være tilfældet i de kvantitative studier (ibid.), herunder i den første artikel i afhandlingen. Tilsvarende peger en række kvalitative studier på, at bandemedlemmer i familien fremmer bandemedlemskab (Decker & van Winkel 1996, Sanchez-Jankowski 1991, Vigil 1988).

I R. Akers' (1973) *social learning theory* er der ligeledes fokus på, at mennesker lærer gennem andre – først observerer de andres adfærd, dernæst evaluerer de resultatet af andres adfærd og tillægger sig adfærden, hvis resultatet er positivt. Dette kaldes *differential reinforcement*. Vi mennesker lærer med andre ord af vores erfaringer, dvs. at kriminalitet forekommer, når det anses for at være fordelagtigt. Ifølge Lauchs et al. (2015) kan teorien om *social learning* med fordel anvendes til at anskueliggøre rocker- og bandegrupperinger, da den tillader, at nye medlemmer lærer af mere erfarne medlemmer. De nye medlemmer observerer og bliver observeret i begyndelsen, hvorefter de kan tilbydes medlemskab. Dette gælder særligt rockerne (artikel 3). Men selv om rockerne lærer at tilpasse sig gruppens regler, så er Lauchs et al. (2015) ikke overbeviste, da forskellen mellem rigtigt og forkert, kriminel og ikke-kriminel læres i barndommen, og dermed længe før personerne involverer sig med grupperingerne (s. 50).

2.2. SUBKULTUR OG STATUSFRUSTRATION

I 1950'erne og 1960'erne så en ny generation af bandeforskning dagens lys. Denne forskning er inspireret af R. Merton (1938), der ligesom chicagokriminologerne afviste individualistiske forklaringer af kriminalitet, men som ikke opfattede specifikke områder som gennemgribende kriminogene (se evt. Lilly et al. 2007). Ifølge Merton skaber selve grundtanken – ideologien – i det amerikanske samfund kriminalitet og anden afvigende/problemskabende adfærd, da de dårligst stillede (underklassen) opfordres til at forfølge "The American Dream" i stedet for at være tilfredse med det, de har. Dette er et problem, da de sociale strukturer i samfundet begrænser disse perso-

ners adgang til på lovlig vis via uddannelse og arbejde at nå målene for succes (økonomisk rigdom og velstand), hvilket medfører et *"intense pressure for deviation"* (Merton 1968, s. 199).ⁱⁱⁱ

A. Cohen (1955) var en af de kriminologer, som blev inspireret af Chicagoskolen, og som byggede videre på Mertons *strain theory*. I studiet *Delinquent Boys* undersøgte han bandedannelse og subkulturelle værdier blandt drenge fra den amerikanske arbejderklasse. Ifølge Cohen havde drengene et statusproblem, som blandt andet kom til udtryk i skolen, hvor eleverne konkurrerede om anerkendelse og respekt ud fra middelklassens kriterier. Drengene fra arbejderklassen blev oftest taberne, fordi de manglede disciplin og interesse for de intellektuelle mål. For at løse statusproblemet skabte drengene en subkultur med egne opnåelige kriterier. I subkulturen var det accepteret at begå kriminalitet, men herudover var kulturen karakteriseret ved at være *"ikke-utilitaristisk, ondsindet og negativistisk"* (Cohen 1955, s. 25). Cohen præsenterede en kollektivistisk idealtypeteori, der senere er blevet omtalt som *"den første egentlige subkulturteori"* (Bay & Drotner 1986, s. 11). Drengene fra arbejderklassen var bevidste om, at arbejderklassen ikke var anerkendt. De skammede sig og følte mindreværd, og de fandt en fælles løsning på problemet. Teoriens udgangspunkt er, at alle menneskelige handlinger er et forsøg på at løse problemer, og problemerne skal ses i lyset af aktørernes (drengenes) referencerammer og den situation, de befinder sig i. Det er således normaliteten, der skaber afvigelsen, mens subkulturen som nævnt er løsnin-gen.

R. Cloward og L. Ohlin (1960) lod sig ligeledes inspirere af Chicagoskolen, særligt Sutherlands *differential association theory*, og Mertons *strain theory*. De anerkendte, at drengene fra den amerikanske arbejderklasse manglede muligheder for at opnå succes på lovlig vis, og at det førte til frustration hos drengene. De mente dog ikke, at dette var den direkte årsag til kriminalitet, men at de manglende muligheder bevirkede, at drengene fra arbejderklassen afviste samfundets mål for succes og dannede

ⁱⁱⁱ Merton trak således på E. Durkheim (1997 [1893]), der forstod kriminalitet som et produkt af et anomisk samfund, dvs. et samfund med uoverensstemmelse mellem de kulturelle normer (mål) og individets muligheder for at nå disse. Merton (1938) præsenterede fem strategier til menneskets håndtering af det pres, der opstår på baggrund deraf – *conformity, innovation, ritualism, retreatism* og *rebellion* – hvor *conformity* er den eneste strategi, der ikke involverer kriminalitet eller anden problemskabende adfærd, og hvor *innovation* oftest forklarer kriminel adfærd. Ved brug af denne strategi anerkender personerne samfundets normer for succes og begår kriminalitet for at opnå disse (Merton 1938).

nye sociale grupper med nye normer, værdier og mål. I studiet *Delinquency and Opportunity* identificerede Cloward & Ohlin tre typer af subkulturer (bander), som opstår i områder med forskellige karakteristika:

- *The criminal subculture* opstår i slumkvarterer med et tilstrækkeligt antal unge og en vis organisering, idet de ældre kriminelle er rollemodeller for de yngre og lærer dem at begå kriminalitet (fx røveri og tyveri) for at opnå økonomisk gevinst.
- *The conflict subculture* derimod opstår i uorganiserede områder med begrænsede muligheder for at komme i besiddelse af penge på såvel lovlig som ulovlig vis. De unge i områderne begår derfor vold for at opnå kontrol og social status.
- *The retreatist subculture* opstår, når et tilstrækkeligt antal unge i et område, hverken er i stand til at opnå succes på lovlig vis eller via de øvrige subkulturer. Disse unge er såkaldte "*double failures*" (s. 179), som håndterer deres statusproblem ved at isolere sig og indtage alkohol og narkotiske stoffer.

Ifølge Lauchs et al. (2015) kan manglende muligheder for at nå de mål, som samfundet opstiller for succes, være en af forklaringerne på, hvorfor nogle unge mænd søger mod rockergrupperinger, da grupperingerne tilbyder en status og position, som mændene ikke har mulighed for at opnå andre steder. Med henvisning til Cloward & Ohlin (1960) nævner de dog, at det er mere realistisk, at der blandt rockere er personer fra alle tre subkulturer. Jeg er for så vidt enig heri, hvilket skal ses i lyset af, at rockergrupperingerne ikke er opstået i et specifikt boligområde, men at medlemmerne kommer fra forskellige områder med forskellige karakteristika. Der kan derimod drages visse paralleller mellem beskrivelsen af *den kriminelle subkultur* og strukturen i nogle af de områder, der beskrives af bandemedlemmerne i den tredje artikel i afhandlingen.

2.3. BIRMINGHAMSKOLEN OG POSTSTRUKTURALISTISK SUBKULTURTEORI

Den første generation af subkulturteorier blev udfordret af Birminghamskolen, som refererer til det arbejde om ungdomskulturer, der blev udført i 1970'erne ved Centre for Contemporary Cultural Studies (CCCS), University of Birmingham, England. Birminghamskolens forskere havde et marxistisk og antagonistisk samfundssyn (Downes & Rock 2007, Jensen 2006, 2010). Ligesom de tidlige subkulturteoretikere var de af den opfattelse, at subkulturer opstår i et forsøg på at løse problemer for de unge i arbejderklassen (Barker 2003, Jensen 2006, 2010). De mente dog ikke, at problemet var statusfrustration men andre klasserelaterede problemstillinger (Hall & Jefferson 2003 [1976]). De fokuserede på modsætningsforhold og forstod på en og samme tid

subkulturene som en form for modstand mod klassesamfundet og som et forsøg på at løse klasse- og generationsspecifikke problemer (Jensen 2010).

I studierne fra Birminghamskolen er der fokus på ”klassekonflikt, ungdomsoprør og medierepræsentationer” (Downs & Rock 2007, s. 12). Et centralt begreb er *homologi*, som er hentet fra C. Lévi-Strauss, og som dækker over den symbolske sammenhæng mellem de overordnede samfundsstrukturer og strukturerne i subkulturen (Bjurström 1997, Clarke 1976). Et eksempel på en analyse af homologi findes i P. Willis (1978) studie af to separate subkulturer op gennem 1960’erne – en gruppe af motorcykel-drenge (*rockers*), som kom fra arbejderklassen, og som lyttede til rock ’n’ roll, og en gruppe hippier fra middelklassen, som tog stoffer, havde langt hår og lyttede til progressiv musik. Willis (2014 [1978]) hævdede, at *”oppressed, subordinate or minority groups can have a hand in thse construction of their own vibrant cultures and are not merely dupes”* (s. 1), og i forhold til homologi, at analyserne *”is concerned with how far, in their structure and content, particular items parallel and reflect the structure, style, typical concerns, attitudes and feelings of the social group”* (s. 250). Et anden centralt begreb er *bricolage*, som ligeledes er hentet fra C. Lévi-Strauss, og som betyder omdefinering af meningsbærende elementer, fx tøj og musik (Bjurström 1997, Clarke 1976). Et dansk eksempel er Læderjakkernes brug af netop læderjakkter og motorcykler i 1950’erne. En analyse og eksemplificering af *bricolage* findes i bogen *Subculture: The Meaning of Style* af D. Hebdige (1979), der undersøger subkulturene *Teddy boys, mods, rockers, skinheads* og *punks* og deres stil.

Et af de mest kendte studier fra Birminghamskolen er *Learning to Labour* af P. Willis (1977). Dette studie handler om en gruppe af drenge fra arbejderklassen, som modsætter sig skolegangen, da skolen reproducerer social ulighed, og da drengene har gennemskuet, at de ikke har en chance. Drengene forholder sig imidlertid ikke teoretisk til situationen, og der er således i skoleeksemplet en parallel til det overhængende paradoks i studiet, som handler om, at drengene fra arbejderklassen frivilligt tager det arbejde, som ingen andre gider at have. På den måde blokerer de for social mobilitet og hjælper aktivt til at reproducere mønstrene i arbejderklassen. Studiet er således illustrativt for den kritik, der fra slutningen af 1980’erne blev rejst af Birminghamskolen (se fx Cohen 2002 [1987]), og som handler om, at fokus alene var rettet mod hvide mænd i arbejderklassen (se Jensen 2010 for en gennemgang af kritikpunkterne). Køn, etnicitet og klasse berøres kort i den tredje artikel i afhandlingen.

Ud af kritikken af Birminghamskolen opstod dét, der her betegnes poststrukturalistisk subkulturteori. Inden for denne tradition er teoretikerne ikke af den opfattelse, at subkulturer altid og nødvendigvis er et forsøg på at løse klasserelaterede problemstillinger

(Jensen 2010). I dag skal subkulturer ifølge D. Muggleton (2000) ses i lyset af forholdene i det postmoderne samfund, hvor alting er mere flydende og omskifteligt.^{iv} Muggleton (2000) opstiller i den forbindelse en række modsætninger mellem subkulturer i det moderne og det postmoderne samfund. Han hævder fx, at hvor subkulturer i det moderne samfund var kendetegnet ved gruppeidentitet, stilistisk homogenitet og et højt engagement blandt 'deltagerne', så er subkulturer i det postmoderne samfund kendetegnet ved fragmenterede identiteter, stilistisk heterogenitet og et lavt engagement (s. 52). Dette betyder blandt andet, at unge i det postmoderne samfund kan glide ind og ud af subkulturer og muligvis deltage i flere subkulturer samtidig (se evt. Bennett 2000). *"Muggleton knytter derfor subkulturer til det identitetsarbejde, som postmoderniteten fordrer af unge mennesker, idet han tolker subkulturer som selvvalgte manifestationer af individuel autonomi og behov for at udtrykke sig frem for løsninger på kollektive problemer* (Jensen 2010, s. 7). Det skal i den forbindelse nævnes, at teoretikere som Muggleton er blevet kritiseret for at afkoble begreberne magt og strukturel ulighed i deres analyser af subkultur og for at antage en voluntaristisk og individualistisk forståelse (Jensen 2010, s. 8, se evt. Blackman 2005, Carrington & Wilson 2004, Hesmondhalgh 2006, Shildrick 2006). T. Shildrick (2006) hævder, at klasse kan virke gennem lokalitet og viser i sin forskning, at forholdene i et boligområde kan være en nøgelfaktor i udviklingen af ungdomsidentiteter. Dette er næppe tilfældet for rockerne i afhandlingen, men det kan meget vel gøre sig gældende for de unge i kriminelle grupper (artikel 1) og for størstedelen af bandegrupperingerne, da de ligesom ungdomsgrupperne er lokalt forankrede (artikel 3).

2.4. ANDEN OG NYERE AMERIKANSK SUBKULTURTEORI

Mange af de tidlige amerikanske studier af kriminalitet og bander er orienteret mod normer og værdier, men der findes amerikanske teorier, som i højere grad fokuserer på kultur og identitet. Dette gælder blandt andet *cultural deviance theory* og *labeling theory*, der begge udspringer af Chicagoskolen. Det gælder endvidere en række nyere amerikanske subkulturteorier om bander. I dette afsnit vil jeg kort beskrive nogle af de studier, som ofte nævnes og diskuteres inden for bandeforskning.

Et af de mest citerede studier inden for bandeforskning er W. B. Millers studie af *focal concerns* i Bostons underklasse i 1950'erne (Moule 2015). I lighed med den senere culture-in-action approach skal *focal concerns* forstås som mønstre i måden at handle, opfatte og relatere sig til andre på (Miller 1958, Moule 2015). Ifølge Miller (1958) er

^{iv} Se evt. Terpstra (2006), der har studeret, hvordan socialt ekskluderede unge danner subkulturer i de vestlige velfærdssamfund.

kriminelle bander en konsekvens af kulturen i underklassen, da kulturen er kendetegnet ved et sæt af alternative værdier. Hvor de unge i middelklassen er optaget af karaktererne i skole, videreuddannelse og karriere, så er de unge i underklassen optaget af *trouble, toughness, smartness, excitement (on the streets), fate og autonomy*. Dette manifesteres i banderne, hvor medlemmerne skal demonstrere viden om og vilje til at følge *"the system of standards and valued qualities defined by the group"* for at få lov at høre til og for at opnå status (Miller 1958, s. 15).

Et andet studie, der bør nævnes, er *In search of respect* af P. Bourgois, der beskriver gadekulturen blandt unge puertoricanske mænd (crack dealers) i det østlige Harlem. Disse mænd er kendetegnet ved manglende social mobilitet, de er ekskluderede fra mainstreamsamfundet, og de er ofte dårligere stillet økonomisk end de kvinder, de omgås. Som konsekvens heraf udvikler mændene sexistiske og stereotype macho-holdninger til kvinder og seksualitet. Disse holdninger kommer blandt andet til udtryk på gaden, hvor mændene praktiserer en destruktiv kultur, der kombinerer puertoricansk Jibaro kultur og afroamerikansk gadekultur (Bourgois 1995, s. 326). Mændenes dagligdag er fuld af misbrug og vold mod hinanden og mod kvinder og børn. Kulturen er ifølge Bourgois (1995) en måde at kompensere for deres manglende muligheder for at opnå maskulinitet på traditionel vis, men via kulturen bidrager de til deres egen undertrykkelse: *"While all of the crack dealers are victims from a social structural perspective, they are also agents of destruction in their daily lives"* (s. 425).

E. Anderson (1999) forbinder ligeledes kriminelle subkulturer med underklassen. I studiet *Code of the street* beskriver han gadekulturen blandt unge afroamerikanske mænd i Philadelphias ghettoområder. De unge i disse områder er kulturelt isolerede, de er fremmedgjorte over for mainstream samfundet, og de er vrede. Derfor søger de status og respekt på gaden, hvor deres evne til at læse de andre unge er afgørende for, hvordan de klarer sig. Det handler om at opfange de tegn, som forudsiger, hvad der kommer til at ske som det næste, og derefter vise evne til at håndtere situationen. Denne regulering af sociale interaktioner er grundlaget for det Anderson (1999) kalder *"code of the street"*, og som er *"a set of informal rules governing interpersonal public behavior, particularly violence"* (s. 33). Det er kun en lille andel af de unge i ghettoområderne, der er gadeorienterede, men det er nødvendigt for alle at kunne navigere efter gadens regler. Det er dog kun ved at være *"tough"* og *"streetwise"*, at de ifølge Anderson kan blive inkluderet i de territoriale grupper i områderne, der er villige til at udøve beskyttelse og hævne voldelige overfald på gruppernes medlemmer. Yderligere er det ved at være *"tough"*, at de unge har mulighed for at opnå respekt.

Stemplingsteoretikerne er optaget af, hvordan et stempel som *afviger* (fx kriminel) kan påvirke individets identitet og adfærd. Ifølge H. S. Becker (1963), der har studeret blandt andet musikere og marihuanabrugere, er det samfundet, der skaber afvigelse.

Dette skal forstås således, at det er sociale grupper i samfundet, der laver reglerne, og hvis ikke reglerne overholdes, så er det et udtryk for afvigelse. En afviger er med andre ord en person, der er blevet stemplet som sådan af de socialt magtfulde grupper i samfundet: *"Deviance is not a quality that lies in behavior itself, but in the interaction between the person who commits an act and those who respond to it"* (Becker 1963, s. 14). Når en person stemples som bandemedlem, kan det ifølge stemplings-teoretikerne have den negative konsekvens, at den pågældende påtager sig identiteten som *"master status"*. Der er tale om en form for selvopfyldende profeti, hvor personer efter gentagne gange at være blevet betegnet som bandemedlemmer, begynder at opfatte sig selv som sådan og opføre sig i overensstemmelse hermed. Dette sætter fokus på betydningen af politiets registrering af personer som værende tilknyttet et rocker/bandemiljø (kapitel 4). Omvendt er der ved at undlade at anvende betegnelser som 'bande' og 'bandemedlem' en risiko for, at bandeproblemet negligeres (Carlson & Decker 2005).

2.5. LIVSFORLØBSKRIMINOLOGI OG –TEORI

Livsforløbskriminologi (på engelsk: *Developmental criminology* eller *life-course criminology*) er blevet betegnet som nutidens kriminologi (Cullen 2011). Livsforløbskriminologi bygger på viden om den kriminelle karriere, dvs. på viden om *"the characterisation of the longitudinal sequence of crimes committed by an individual offender"* (Blumstein et al. 1986, s. 12). Der er ikke tale om en egentlig teori, men om en metode til at strukturere og organisere viden om kriminalitet, hvorudfra teori kan udvikles og testes (ibid.). Nogle bandeforskere hævder, at medlemskab af en bande kan anskues som en karriere i lighed med den kriminelle karriere, da begge dele er kendetegnet ved en begyndelse, en varighed og ved at ophøre (Dong et al. 2015, Pyrooz et al. 2010). Begrebet *kriminell karriere* indgår i den anden artikel i afhandlingen om kriminalitet inden medlemskab af en rocker/bandegruppering.

Det er langt fra nyt at studere sammenhængen mellem alder og kriminalitet, men det var først i 1970'erne med et studie af the Philadelphia Birth Cohort (Wolfgang et al. 1972), at relevansen for alvor blev slået fast (Carlsson & Sarnecki 2016).^v De studier, der i dag betragtes som de klassiske, kriminologiske livsforløbsstudier, er primært fra 1980'erne (Blumstein et al. 1986, 1988a, 1988b, Gottfredson & Hirschi 1987, 1988). Studierne har det tilfælles, at de er baseret på kvantitative data og longitudinale design, der gør det muligt at undersøge *kontinuitet* og *forandringer* over et livsforløb. De kriminologiske teorier, der er udviklet på baggrund af livsforløbsstudier, adskiller sig

^v Der henvises i øvrigt til det mere generelle sociologiske studie af Elder, G. H. 1974. *Children of the Great Depression: Social Change in Life Experience*.

således fra de klassiske teorier om kriminalitet ved at sætte individet i centrum, da forskerne i stedet for at studere forskelle i kriminaliteten mellem mennesker, studerer forskelle i kriminaliteten over et livsforløb (Skardhamar 2010). De beskæftiger sig med det paradoks, at mens tidligere kriminalitet er en stærk prædiktør for fremtidig kriminalitet, så falder kriminaliteten med alderen (se fx Moffitt 1993). Dette har ført til formuleringen af to overordnede spørgsmål: Hvad får nogle mennesker til at fortsætte med at begå kriminalitet (og begå kriminalitet hyppigere og af mere alvorlig karakter)? Og hvad får de fleste til at stoppe? (Carlsson & Sarnecki 2016). Der eksisterer en række betydningsfulde teorier, som på forskellig vis forsøger at besvare disse spørgsmål (se evt. Farrington 2005 for en oversigt). Nedenfor nævnes nogle af de teorier, som oftest anvendes i studier af bander.

M. Gottfredson og T. Hirschi (1990) *general theory of crime* er en af de teorier, der fik stor betydning for eftertiden, og som stadig anvendes flittigt af teoretikere inden for livsforløbskriminologi (Lilly et al. 2007). Ifølge teorien er det alene graden af selvkontrol, der forklarer kontinuiteten i kriminalitet, mens unges oplevelser i ungdommen ikke har nogen kausal betydning. Unge med lav selvkontrol klarer sig typisk dårligt i skolen og begår kriminalitet, men det er ikke de dårlige oplevelser i skolen, der får dem til at begå kriminaliteten. På samme måde – og særligt relevant i forhold til bander – er det ikke dét at have kriminelle venner, der får unge til at begå kriminalitet. Dette er blot et udtryk for, at unge med lav selvkontrol typisk vælger at omgås hinanden (lige børn leger bedst). I forlængelse heraf skrev Gottfredson og Hirschi (1990), at selv ”*After a century of research, crime theories remain inattentive to the fact that people differ in the likelihood that they will commit crimes and that these differences appear early and remain stable over much of the life course*” (s. 108).

T. Moffitts (1993) taksonomi om *adolescence-limited (ALs)* og *life-course-persistent offenders (LCPs)* har ligeledes haft stor betydning for kriminologien. *ALs* er unge, der begår kriminalitet i ungdommen, men som kun i begrænset omfang har vist antisociale tendenser i barndommen, og som stopper med at begå kriminalitet med alderen. De vokser fra det. *LCPs* derimod er personer, der tydeligt har udvist antisocial adfærd i barndommen, og som fortsætter med at udvise en sådan adfærd i ungdommen og i voksenlivet. Disse personer har ofte kun få muligheder for at lære at begå sig anderledes og for at undgå de typiske konsekvenser af antisocial adfærd (alkohol- og stofmisbrug, teenagegraviditet mv.). Mange unge kan betegnes som *ALs*. Ifølge Moffitt (1993) skyldes dette, at unge oplever et ”*maturity gap*” i ungdomsårene, da de biologisk set er modne, men da samfundet ikke tillader dem at opføre sig i overensstemmelse hermed. Dette medfører utilfredshed hos de unge, og det kan medføre negativ adfærd, herunder involvering i kriminalitet.

R. Sampson og J. Laubs (1993) *theory of age-graded informal social control* er en tredje livsforløbssteori, der bør nævnes. Ifølge denne er det nødvendigt at undersøge forandringer i den uformelle sociale kontrol over et livsforløb for at forstå forandringer i kriminaliteten. Social kontrol skal her forstås som "*the capacity of a social group to regulate itself according to desired principles and values, and hence to make norms and rules effective*" (Sampson & Laub 1993, s. 18). Med uformel social kontrol menes den kontrol, der kan udøves via de sociale bånd, der eksisterer mellem individet på den ene side og de sociale institutioner i samfundet på den anden.

Teorien om *age-graded informal social control* er inspireret af T. Hirschi (1969). Dette ses blandt andet ved, at kriminalitet ifølge Sampson og Laub (1993) opstår, når et individ har svage sociale bånd til samfundet. I barndommen er det de sociale bånd til familie, skole og venner, der har størst betydning, og som medierer effekten af de strukturelle risikokarakteristika (fx at vokse op med lav socioøkonomisk status). Sampson & Laub (1993) påpeger endvidere, at alle uanset kriminel belastning ophører med at begå kriminalitet (nogle først når de dør) men at det kan være vanskeligt at forudsige, hvornår det sker. Sampson og Laub (1993) har i den forbindelse introduceret begrebet *turning points*, som er vendepunkter – forandringer – i livsforløbet, der medfører adfærdsændringer. Det kan fx være et sundt ægteskab eller et stabilt arbejde (se evt. Carlsson 2014, Laub & Sampson 2003). Ændringer i den kriminelle karriere i voksenlivet kan således ikke forklares ud fra alene forhold i barndommen, da mere kortvarige og pludselige forhold, som styrker den uformelle sociale kontrol rundt om en person, ligeledes har betydning (se evt. Maruna 2001).

Bandeforskere har forsøgt at identificere *turning points*, der kan forklare bande *entry* (Carson et al. 2017) og *exit* (Pyrooz & Decker 2011). Herudover kan et medlemskab af en bande i sig selv betragtes som et *turning point* (Melde & Esbensen 2011).

Afslutningsvis skal det nævnes, at J. Howell og A. Egley (2005) har fremsat en livsforløbsmodel for bandeinvolvering med fokus på fire stadier i livsforløbet: *preschool*, *school entry*, *childhood* og *adolescence*. Modellen trækker på T. Thornberry og M. Krohns *interactional theory*, der angår sammenhænge mellem bandemedlemskab og risikofaktorer inden for forskellige risikodomæner (Thornberry et al. 2003, kapitel 3). Af modellen fremgår det, at førskolefaktorer kan forudsige forstyrrende og aggressiv adfærd ved skolestart, at denne adfærd ved skolestart kan forudsige kriminel adfærd i barndommen, og at kriminel adfærd i barndommen (i kombination med andre risikofaktorer) øger risikoen for senere kriminalitet og bandemedlemskab. C. Raby og F. Jones (2016) finder støtte til modellen i et nyt systematisk review af 102 bandestudier.

Livsforløbskriminologi sætter ramme om den fjerde og sidste artikel i afhandlingen, som vedrører motiver og metoder til at forlade et rocker- og bandemiljø.

KAPITEL 3. STATE OF THE ART

Internationalt findes der utallige studier af bander og bandemedlemmer. Der er dog ofte tale om gadebander, som er mindre organiserede end rocker- og bandegrupperinger, og som består af langt yngre medlemmer (kapitel 4). Denne forskning har blandt andet vist, at unge, der senere i livet bliver medlemmer af bander, begår mere kriminalitet end deres jævnaldrende (Decker et al., 2013, Esbensen & Huizinga, 1993, Klein & Maxson 2006, Krohn & Thornberry 2008, Maxson 2011), at bandemedlemskabet øger de unges individuelle kriminalitetsfrekvens, dvs. at de begår endnu mere kriminalitet som medlemmer af banderne (Bendixen et al., 2006, Esbensen & Huizinga 1993, Gordon et al. 2004, Haviland & Nagin 2005, Krohn & Thornberry 2008, Lacourse et al. 2003, Maxson 2011, Melde & Esbensen 2011, Thornberry et al. 1993), og at selv et kortvarigt bandemedlemskab kan have langsigtede negative virkninger med hensyn til kriminalitet, beskæftigelse, familie, aggressivitet mv. (Gilman et al. 2014, Krohn et al. 2011, Melde & Esbensen 2014). Dette kapitel handler om, hvad vi herudover samlet set ved fra national og international forskning om at blive medlem af en bande og om at forlade et bandemiljø, da disse to perspektiver er omdrejningspunktet i afhandlingen. Undersøgelser som specifikt angår organiserede rocker- og bandegrupperinger omtales separat, særligt hvis de er gennemført i en dansk kontekst. Der er imidlertid huller i vores viden om og forståelse af disse grupperinger, da de i sammenligning med gadebander er et understuderet fænomen (Barker 2005, Barker & Human 2009, Lauchs et al. 2015).

3.1. TILGANG TIL ROCKER- OG BANDEGRUPPERINGER

Internationalt er der gennemført adskillige undersøgelser af sammenhængen mellem risikokarakteristika og bandemedlemskab. De fleste undersøgelser er baseret på oplysninger fra spørgeskemaer udfyldt af børn og unge i skolen. Der er hovedsageligt tale om tværsnitsundersøgelser, dvs. at data er indsamlet på ét tidspunkt, men nogle undersøgelser har et longitudinalt design med flere datamålinger.

I 2006 udgav de to amerikanske bandeforskere M. Klein og C. Maxson et omfattende litteraturstudie, hvori de havde fokus på forskellige risikodomæner (individ, familie, skole, venner og boligområde) og domænerne indvirkning på risikoen for bandemedlemskab. De bemærkede, at individuelle faktorer og forhold i familien ofte får for meget opmærksomhed, mens betydningen af forhold i skolen og i boligområdet undervurderes. Det vil sige, at sikkerheden for, hvorvidt forskellige faktorer er relateret til risikoen for bandemedlemskab, varierer på tværs af risikodomæner. Det lader dog

til, at kriminelle venner, forældreopsyn, aggressivitet, impulsivitet og anden problemadfærd, negative livsbegivenheder samt en accepterende holdning til kriminalitet påvirker risikoen for bandemedlemskab negativt, da disse forhold går igen i de fleste undersøgelser (Klein & Maxson 2006, se evt. Decker et al. 2012, Howell 2012, Krohn & Thornberry 2008, Maxson 2011). Herudover øges risikoen for bandemedlemskab med antallet af risikokarakteristika, særligt hvis karakteristikaene er fra forskellige domæner (Esbensen et al. 2010, Howell & Egley 2005, Klein & Maxson 2006, Thornberry et al. 2003). Den første artikel i afhandlingen omhandler en dansk undersøgelse af risikofaktorer og beskyttende faktorer for medlemskab af kriminelle ungdomsgrupper svarende til de bander, der er omtalt i afsnittet.^{vi}

I Danmark er der gennemført to undersøgelser af risikofaktorer for rocker- og bandemedlemskab (Klement et al. 2010, Lindstad 2012). Den første undersøgelse er baseret på oplysninger om personer, der af politiet er registreret som tilknyttet en rocker- eller bandegruppering (kapitel 4). Resultaterne af undersøgelsen viser, at rockere og bandemedlemmer sammenlignet med andre ligeså kriminelt belastede personer er karakteriseret ved sjældnere at være i arbejde, sjældnere at have været i kontakt med det psykiatriske system og ved oftere at have været på skadestuen som følge af en trafikulykke (Klement et al. 2010). Der er således langt flere ligheder end forskelle mellem de personer, der bliver rocker- og bandemedlemmer, og de kriminelle personer, der ikke bliver det. Den anden undersøgelse er baseret på oplysninger om rockere og bandemedlemmer i kriminalforsorgens institutioner (Lindstad 2012). Resultaterne af undersøgelsen viser tendenser i retning af, at rockere og bandemedlemmer har haft en mere belastet opvækst end andre kriminelle, men da der ikke er tale om statistisk signifikante forskelle mellem grupperne, kan dette ikke siges med sikkerhed.

Undersøgelser fra udlandet viser, at unge, der senere bliver bandemedlemmer, begår mere kriminalitet end andre unge. Esbensen og Huizinga (1993) fandt eksempelvis, at unge, der senere blev bandemedlemmer, oftere end andre unge er indblandet i kriminalitet på gaden og i anden alvorlig kriminalitet. Dette har fået forskere til at anerkende, at der er en *selektionseffekt* (Decker et al. 2013, Klein & Maxson 2006, Krohn & Thornberry 2008, Maxson 2011). Den anden artikel i afhandlingen omhandler, hvorvidt det på baggrund af et tidligt kriminalitetsmønster er muligt at forudsige, hvem der bliver rockere og bandemedlemmer.

^{vi} En risikofaktor skal forstås som et forhold, der er forbundet med en øget risiko for at indgå i en kriminel gruppe, mens en beskyttende faktor skal forstås som et forhold, der er forbundet med en mindsket risiko herfor.

Foruden studier af risikofaktorer og kriminalitet inden medlemskab af en bande, er der gennemført en lang række undersøgelser af særligt unges motivationer for at blive medlemmer. Motivationerne inddeles ofte i push- og pull-faktorer, hvor push-faktorer er strukturelle forhold, der skubber personer mod banderne, og pull-faktorer er forhold, der virker tiltrækkende, fx muligheden for at 'tjene' penge og opnå status i nærmiljøet. Bourgois' (1995) studie af puertoricanske *crack dealers* i det østlige Harlem er eksempel på en fortælling om push-faktorer, da han forstår deres adfærd i lyset af de sociale og økonomiske forhold i området og historien om puertoricanernes migrationen til USA. Et andet eksempel er Laugers (2012) studie af en gadebande i Indianapolis, men udover at beskæftige sig med de sociale og økonomiske forhold i området beskriver han, hvor vigtigt det er for de unge at fremstå succesfulde og som ægte bandemedlemmer. Ifølge Decker og Van Winkle (1996) er det i det fleste tilfælde kombinationen af push- og pull-faktorer, der påvirker potentielle bandemedlemmer til at blive medlemmer. De begrundelser, der ofte nævnes af de unge selv, er beskyttelse, respekt, penge, sjov og ballade, forhold i lokalområdet, og at de har familie og/eller venner i banden (Klein & Maxson 2006). Undersøgelser viser, at begrundelserne afhænger af lokalitet, etnicitet og formentlig ligeledes af køn (Esbensen & Lynskey 2001, Maxson & Whitlock 2002, Thornberry et al. 2003).

Der findes så vidt vides ikke undersøgelser, der på samme strukturerede måde undersøger motivationer for at blive medlem af rocker- og bandegrupperinger med primært voksne medlemmer. En af forklaringerne herpå er, at sådanne grupperinger er yderst vanskelige at tilgå som forsker (Jacobsen & Hestehave 2018, Petersen 2015). Der findes ganske vist feltstudier af rockergrupperinger, men det er relativt få, og det har ikke været nemt for forskerne at komme tæt på (se fx Wolf 1991, s. 10ff). I studiet *The Rebels* af D. R. Wolf (1991) beskrives broderskabet som det bærende i bikerkulturen, da det forsyner medlemmerne med en moralsk, emotionel og materiel uafhængighed. Rockergrupperinger som *the Rebels* skaber et fællesskab/samfund, som giver medlemmerne mening på et personligt, interpersonelt og institutionelt niveau:

"An outlaw motorcycle club provides its members with prerequisite to human social life, a definitive concept of self. A man who enters this subculture in search of identity looks to the outlaw-biker tradition to provide him with long-standing values, behaviours, and symbols. What he will find is heroes and role models, a personal legacy that is consistent with what he learned on the streets was the complete man" (Wolf 1991, s. 342-343).

I 1980'erne og 1990'erne blev rockermiljøet i Danmark studeret af kriminologen J. Bay, der i lighed hermed konstaterede, at rockernes fællesskab var ligeså stærkt som blodets bånd. Der var tale om et broderskab (Bay 1998).

Den tredje artikel i afhandlingen omhandler blandt andet begrundelser for at blive medlem af henholdsvis rocker- og bandegrupperinger.

Relativt få studier vedrører veje ind i rocker- og bandemiljøer. Ifølge Decker og Van Winkel (1996) er det en gradvis proces at blive medlem af en bande – en proces der typisk starter på gaden i lokalområdet (se Petersen 2015 for et dansk eksempel). Herudover kræver det at blive bandemedlem ofte, at de potentielle medlemmer gennemgår en form for indvielsesritual, fx at de bliver *beaten in*, dvs. at de indvilliger i at få tæsk af de andre bandemedlemmer. De kan dog også blive bedt om at begå vold mod et medlem af en rivaliserende bande (Decker & Van Winkel 1996). Via indvielsesritualet beslutter banden, om personerne er hårdføre nok til at blive medlemmer (ibid.). I overensstemmelse hermed sluttede Densley (2012) ”*people do not only choose gangs, but gangs also choose people*” (s. 301). I områder med bander er der øget risiko for at blive medlem, men banderne sonderer mellem potentielle medlemmer af høj og lav kvalitet. Dette gør de ved hjælp af tre strategier: *information gathering*, *vouching* og *costly induction* (Densley 2015). For det første indsamler de informationer om personernes tidligere adfærd. For det andet skal personerne inviteres til at blive medlemmer af eksisterende medlemmer, der vil sige god for dem. For det tredje evaluerer banderne de potentielle medlemmer ved at opfordre dem til at udføre handlinger, der ikke er uden personlige omkostninger.

Ovennævnte studier vedrører gadebander. Kun få studier angår mulige forbindelser mellem gadebander og mere organiserede kriminelle bander og netværk. Kelly og Caputo (2005) har samlet resultaterne af studierne og finder blandt andet, at gadebander kan danne grundlag for rekruttering til mere organiserede kriminelle grupper, at de kan indsamle informationer fra gaden, udføre sikkerhedsopgaver, og at de kan spille en afgørende rolle i narkotikahandel og i forbindelse med andre ulovlige aktiviteter. Ifølge Bay (1998) bliver nye medlemmer af de danske rockergrupperinger nøje udvalgt gennem en lang indkøringsperiode, hvor de blandt andet skal vise, at de er til at stole på, og at kriminalitet er en del af pakken (Hoffmann 2009). I den første artikel i afhandlingen om risikofaktorer og beskyttende faktorer undersøges relationerne mellem de unge, der indgår i kriminelle ungdomsgrupper (gadebander), og rocker/bandemedlemmer. Foruden motivationer for medlemskab af rocker- og bandegrupperinger omhandler den tredje artikel i afhandlingen mulige veje ind i grupperingerne.

3.2. AFGANG FRA ROCKER- OG BANDEGRUPPERINGER

Flere og flere undersøgelser vedrører afgang (exit) fra gadebander, men i sammenligning med *at blive* og *at være* medlem er dét at forlade en bande fortsat et understuderet fænomen (Klein & Maxson 2006, Pyrooz & Decker 2011, Pyrooz et al. 2010). En af

årsagerne hertil er myten om, at det stort set er umuligt at forlade en bande – en myte der ifølge Carson & Vecchio (2015) delvist er opstået på baggrund af de tidlige bandestudier og fortællinger som *West Side Story*. De fleste gadebandemedlemmer er dog højest involveret i gadebanderne i to år (se Carson & Vecchio 2015 og Klein & Maxson 2006 for en oversigt over relevante studier).

International forskning viser, at det ofte er en kombination af push- og pull-faktorer, dvs. forhold i og uden for banderne, der får medlemmerne til at forlade dem (Decker & Pyrooz 2011, Decker & van Winkel 1996). Desillusionering (fx at bandemedlemskabet viste sig at være anderledes en forventet), modenhed og vold er de typiske push-faktorer, mens straf eller anden involvering med politiet og det strafferetlige system, opfordring fra betydningsfulde voksne, spirituelle eller religiøse samtaler, vigtige vendepunkter i livet (*turning points*), kærlighedsforhold og dét at blive forældre er de typiske pull-faktorer (Carson & Vecchio 2015).

International forskning viser herudover, at medlemskab af en gadebande er negativt korreleret med alder (Moule Jr. et al., 2013). De fleste bandemedlemmer fjerner sig helt naturligt fra banderne, når de kommer dertil i livet, hvor de fx ønsker at stifte familie. Det skal i den forbindelse nævnes, at gennemsnitsalderen i de danske rocker- og bandegrupperinger er væsentligt højere end i de gadebander, som de udenlandske undersøgelser omhandler (kapitel 4). På trods heraf angiver mange af deltagerne i evalueringen af den nationale exit-indsats for rockere og bandemedlemmer i Danmark, at de forlader grupperingerne, fordi de er trætte af livsstilen og ønsker et almindeligt liv med familie, uddannelse og arbejde (Pedersen, 2014b, 2015, 2016). Den fjerde artikel i afhandlingen omhandler blandt andet begrundelser for at forlade henholdsvis rocker- og bandegrupperinger.

Nogle bandemedlemmer forlader bandemiljøet prompte (*knifing off*), mens andre gradvist fjerner sig derfra (*drifting away*) (Decker & Lauritsen 2002). Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at personerne ikke længere er socialt eller følelsesmæssigt forbundet med banderne og de øvrige medlemmer (Pyrooz & Decker 2011). Ifølge Pyrooz et al. (2010) er dét at indgå i en bande nærmere en tilstand end en handling, hvilket betyder, at det ikke er nok blot at ændre adfærd for at blive ude af banden. Det er nødvendigt at bryde de sociale og følelsesmæssige bånd til de øvrige medlemmer, dvs. at personerne skal opgive venner, beskyttelse og omdømme (Pyrooz et al. 2010). I forskningslitteraturen er dét at forlade en bande beskrevet som et identitetsskifte, da den pågældende skal redefinere sig selv i forhold til omverdenen (Decker & Pyrooz, 2011, Pyrooz et al., 2014). Der skal ske et skifte i de referencegrupper, sociale netværk m.v., der knytter sig til rollen som bandemedlem, og der skal ske et skifte i personens forståelse af sig selv (Pedersen 2015, 2016, se evt. Ebaugh 1988). Dette er formentlig en af årsagerne til, at tidligere bandemedlemmer ofte har forsøgt at forlade

deres bande flere gange før det er lykkedes for dem (Knox 1997, Cassell & Weinrath 2012).

Undersøgelser har desuden vist, at den måde, hvorpå et tidligere bandemedlem har forladt sin bande, hænger sammen med motivationen for at gøre det samt vedkommendes position i og afhængighed af banden (Pyrooz & Decker 2011). De fleste unge forlader bandemiljøet uden repressalier, men det er ikke altid fredeligt og uden omkostninger at forlade en bande (Decker & Lauritsen 2002, Decker & Van Winkle 1996, Vigil 1988). Det har i den forbindelse vist sig, at unge, der ønsker at forlade en bande på grund af push-faktorer, oftere oplever en fjendtlig exit end unge, der forlader en bande på grund af pull-faktorer (familie, uddannelse, arbejde mv.). Yderligere har det vist sig, at personer, der bevarer sociale og følelsesmæssige bånd til en bande efter at have forladt den, er i øget risiko for viktimisering og for at begå alvorlig kriminalitet.

Det er begrænset, hvad der findes af forskning specifikt om afgang fra rocker- og bandegrupperinger, men det er kendt, at et stort antal medlemmer forlader grupperne løbende (Klement & Kyvsgaard 2014, Pedersen & Ribe 2016, Ribe 2017). Senest i 2017 undersøgte Justitsministeriets Forskningskontor gennemstrømningen af medlemmer i de danske rocker- og bandegrupperinger (Ribe 2017). Undersøgelsen er baseret på oplysninger om 3.593 personer, der på et tidspunkt i perioden fra juni 2009 til januar 2017 var registreret som *rocker* eller *bandemedlem* i Politiets Efterforskningsstøttedatabase (kapitel 4). Resultaterne af undersøgelsen viser, at godt en tredjedel af de tidligere rockere og bandemedlemmer var registreret i under to år, at knap halvdelen var registreret i to til fem år, og at cirka en femtedel var registreret i mere end fem år (Ribe 2017). Det fremgår herudover, at der i rockermiljøet er en lille fast gruppe af personer, som har været i miljøet længe (ibid.).

International forskning peger på, at organiserede bander er mere tilbøjelige end andre bander til at reagere voldeligt på et medlems ønske om exit (Pyrooz et al. 2010, se evt. Decker & Lauritsen 2002, Vigil 1988). Der er endvidere tegn på, at det er vanskeligere for centrale bandemedlemmer – nøglepersoner – at forlade banderne, da de ofte er bedre integreret i gruppen og involveret i flere af gruppens aktiviteter (Horowitz 1983, Klein 1971). Det er derfor mindre sandsynligt, at personer, der er centralt placeret i en bande, har mulighed for gradvist at forlade den (Pyrooz & Decker 2011). Om dette ligeledes er tilfældet i de danske rocker- og bandegrupperinger vides ikke, men emnet berøres kort i den fjerde artikel i afhandlingen, der udover motiver for at forlade grupperingerne omhandler, hvordan det er muligt for medlemmerne at gøre det.

Afslutningsvis skal det nævnes, at Justitsministeriets Forskningskontor er på vej med en ny rapport om forhold vedrørende personer, der af politiet er registreret som rockere og bandemedlemmer (kapitel 4). Rapporten indeholder informationer om tre separate undersøgelser: Formålet med den første undersøgelse er på ny at karakterisere de personer, der ved årsskiftet 2016/2017 var registreret som rockere og bandemedlemmer. Formålet med den anden undersøgelse er, at belyse om der inden registreringen er forhold i personernes liv, der kan hjælpe til at forudsige, hvem der er i høj risiko for at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering senere i livet. Formålet med den tredje undersøgelse er, at belyse om der er forhold i løbet af registreringstiden (medlemstiden), der øger sandsynligheden for, at personerne forlader grupperingerne. Særligt den tredje og sidste undersøgelse er interessant, da karakteristika ved de personer, der forlader et rocker/bandemiljø, ikke tidligere er undersøgt med lignende data hverken nationalt eller internationalt.

KAPITEL 4. DATA OG METODE

I dette kapitel vil jeg redegøre for, hvordan rockere og bander er defineret i afhandlingen, samt gennemgå de datakilder og metoder, der er anvendt i de undersøgelser, der indgår. Det bemærkes, at undersøgelserne og deres resultater tidligere er præsenteret i danske forskningsrapporter udgivet af Justitsministeriets Forskningskontor (Klement & Pedersen 2013, Pedersen 2014, Pedersen & Lindstad 2011), men at der i forbindelse med afhandlingen er gennemført mere dybdegående og fokuserede analyser af datamaterialet.

4.1. DEFINITION OG REGISTRERING AF ROCKERE OG BANDER

Der findes ikke én alment accepteret definition af hverken rockere eller bander (Hestehave 2013, Jensen & Pedersen 2012, Maxson & Esbensen 2016, Maxson & Klein 2006). I afhandlingen anvendes Eurogangs definition af *street gangs* (*troublesome youth groups*) til at identificere unge i kriminelle grupper. En kriminel ungdomsgruppe er således “*any durable, street-oriented youth group whose identity includes involvement in illegal activity*” (Weerman et al. 2009, s. 20). Eurogang er et internationalt netværk af bandeforskere, der blev stiftet i 1997 med det formål at udarbejde standardiserede metoder og et fælles forskningsdesign, som gør forskning i *street gangs* sammenlignelig på tværs af landegrænser (Pedersen & Lindstad 2011, Weerman et al. 2009). I dag anvendes Eugogangs definition af *street gangs* af forskere verden over, da den har vist sig velegnet til at adskille gadebander fra grupper af børn og unge, der i almindelighed opstår, og fra mere organiserede kriminelle grupper af voksne, herunder rockere, terrorgrupper og kriminelle karteller og organisationer.

Rigspolitiet beskriver de danske rocker- og bandegrupperinger som organiserede grupper, der er involveret i alvorlig kriminalitet (narkotikakriminalitet, voldskriminalitet mv.). De fleste bandegrupperinger er dog mindre organiserede end rockerne. Bandegrupperingerne har fx ikke i ligeså høj grad faste optagelsesprocedurer for nye medlemmer, og bandemedlemmerne har kun sjældent faste positioner som præsident, vicepræsident, kasserer, sergent-at-arms og roadcaptain (Rigspolitiet 2009, se evt. Bay 1998, Bjørge 2017, Hagedorn 2008, Wolf 1991). Ifølge Rigspolitiet (2017) ses der imidlertid en tendens til, at forskellene mellem rocker- og bandegrupperingerne bliver mindre, fx idet bandegrupperingerne bliver mere organiserede og hierarkiske i deres struktur, mens rockernes identitet ikke i samme grad som tidligere er bundet op på motorcykler. Bandegrupperingerne er desuden i lighed med rockerne begyndt at gøre tydeligere brug af symboler såsom tatoveringer og fælles beklædningsgenstande, og

de udvider ved at 'rekruttere' flere nye medlemmer og i enkelte tilfælde ved at åbne afdelinger andre steder i landet. Dette har heller ikke altid været tilfældet.

Rigspolitiet har sammen med politikredsene ansvaret for at monitorere rocker- og bandemiljøet i Danmark og for at registrere personer, der aktuelt er tilknyttet gruppe-ringerne. Registreringerne sker i Politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED).⁷ Registreringspraksissen er ikke fuldt gennemsigtig for offentligheden, da viden om registrering kan udnyttes af personer i de kriminelle miljøer til at undgå registrering, men registreringen af rockere og bandemedlemmer tages ganske alvorligt og sker på baggrund af et solidt efterretningsarbejde (se evt. Rigspolitiet 2017). Herudover foretager politiet hyppigt stikprøver for at sikre, at ingen er fejlagtigt registreret, ligesom politiet løbende gennemgår nye efterretninger vedrørende samtlige registrerede for at kontrollere, om personerne stadig er aktive. Personer, der ikke længere er aktive i miljøerne, afregistreres.

4.2. SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE BLANDT UNGE

Den første artikel i afhandlingen omhandler unge i kriminelle grupper. Artiklen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt 1.886 elever i 7.-10. klasse på folkeskoler i socialt udsatte boligområder i Storkøbenhavn. Formålet med spørgeskemaundersøgelsen er at identificere unge, der indgår i kriminelle ungdomsgrupper, samt belyse, hvordan og i hvilket omfang de adskiller sig fra andre unge, herunder om de er kendetegnet ved særlige risikofaktorer. Undersøgelsen skal herudover vise noget om unges eventuelle kontakt med og tiltrækning til mere etablerede og organiserede rocker- og bandegrupperinger. Det skal i den forbindelse nævnes, at undersøgelsesområderne på undersøgelsestidspunktet var kendetegnet ved bandeaktivitet, fx idet personer, der af politiet var registreret som rockere eller bandemedlemmer stod for kriminelle aktiviteter (narkotikahandel, hælerivirksomhed mv.) i områderne.

Det spørgeskema, der er anvendt i undersøgelsen, består af mere end 100 spørgsmål om de unges forældre, skoleforhold, psykologiske forhold, fritidsaktiviteter, venner samt erfaringer med rusmidler, kriminalitet og kriminelle grupper. Der er så vidt muligt anvendt spørgsmål fra lignende undersøgelser, primært *the Eurogang Youth Survey* (Weerman et al. 2009), *the Peterborough Youth Study* (Wikström & Butterworth 2006) og den danske ungdomsundersøgelse (Balvig 1982), da disse spørgsmål er velafprøvede og har vist sig at være velegnede til formålet. Spørgsmålene fra de to engelsksprogede undersøgelser er først oversat fra engelsk til dansk og dernæst tilbage

⁷ Se evt. Bekendtgørelse om behandling af personoplysninger i Politiets Efterforskningsstøttedatabase (PED).

til engelsk for at sikre en korrekt oversættelse. Yderligere er spørgsmålene fra *the Eurogang Youth Survey* drøftet med Cheryl Maxson og Finn-Aage Esbensen fra Eurogang for at sikre, at spørgeskemaet kvalitetsmæssigt er kompatibelt med deres instrument til identificering af unge i kriminelle grupper. Inden gennemførelsen af undersøgelsen blev spørgeskemaet testet blandt elever i 7. og 9. klasse for at se, hvor lang tid unge i målgruppen skulle bruge på at udfylde spørgeskemaet, om layoutet eller enkelte spørgsmål gav anledning til problemer og for at drøfte forskellige begreber, herunder *bande*.

På baggrund af de unges besvarelser af spørgeskemaet er de inddelt i fire kategorier: *lovlydige*, *småkriminelle*, *alvorligt kriminelle* og *unge i kriminelle grupper*.

- ✓ *Lovlydige* er unge, som aldrig har begået nogen af de 17 former for kriminalitet, der spørges til i undersøgelsen.
- ✓ *Småkriminelle* er unge, der mindst én gang har begået hærværk, butikstyveri eller andre mindre alvorlige former for tyveri. Ingen af dem har begået alvorligere tyverier eller røveri.
- ✓ *Alvorligt kriminelle* er unge, der har begået alvorligere kriminalitet: biltyveri, motorcykeltyveri, indbrudstyveri eller røveri. Disse unge har generelt en højere kriminalitetsfrekvens end de småkriminelle, og de har begået flere forskellige former for kriminalitet.
- ✓ *Unge i kriminelle grupper* er unge, der uafhængigt af deres erfaringer med at begå kriminalitet, indgår i en gruppe, der er karakteriseret ved at have holdt sammen i en længere periode, ved at hænge meget ud på gaden, ved at begå kriminalitet sammen og ved at acceptere kriminalitet som en del af de fælles aktiviteter (se evt. Pedersen & Lindstad 2011). Der kan således være både lovlydige, småkriminelle og alvorligt kriminelle unge blandt de unge i kriminelle grupper. Kategorierne er udelukkende, da de unge, der indgår i en kriminel gruppe, fjernes fra den kriminalitetskategori, de tilhører.

De unge i kriminelle grupper er identificeret ved hjælp af et filter i spørgeskemaet. Filteret er udarbejdet af Eurogang og består af syv spørgsmål.

- ✓ Spørgsmål 1 handler om, hvorvidt de unge har en gruppe af venner, som de bruger tid sammen med, gør ting sammen med eller bare hænger ud med.

- ✓ Spørgsmål 2 handler om, hvor gamle de fleste er i gruppen. Da udgangspunktet er ungdomsgrupper, skal størstedelen af medlemmerne være 12-25 år.
- ✓ Spørgsmål 3 handler om, hvor meget tid gruppen bruger sammen på offentlige steder som i parker, i butiksområder, indkøbscentre eller på gaden i det kvarter, hvor de bor.
- ✓ Spørgsmål 4 handler om, hvor længe gruppen har eksisteret. Grupper, der har eksisteret i mindre end tre måneder, anses ikke for at være tilstrækkeligt sammentømrede til at udgøre en kriminel gruppe.
- ✓ Spørgsmål 5+6 handler om gruppens identitet, dvs. hvorvidt det i gruppen er okay at begå kriminalitet, og om nogen i gruppen begår kriminalitet sammen.
- ✓ Spørgsmål 7 belyser, om gruppen opfatter sig selv som en bande. De unge kan stadig betegnes som medlemmer af en kriminel gruppe, selvom de svarer nej til spørgsmålet. Dette gælder ikke de øvrige seks spørgsmål.

Da spørgeskemaundersøgelsen er gennemført på skoler i socialt udsatte boligområder med bandeaktivitet, er der ikke tale om en repræsentativ undersøgelse. De unge udgør et *high-risk sample*, dvs. at andelen af unge, der indgår i en kriminel ungdomsgruppe, formentlig er højere end andelen på landsplan.

Det bemærkes endvidere, at eftersom spørgeskemaundersøgelsen er gennemført på skoler, vil de elever, der hyppigt er fraværende, ikke deltage. Dette er en ulempe, da disse unge næppe udgør et tilfældigt udsnit, men ofte nogle, der begår forholdsvis meget kriminalitet (se Pedersen & Lindstad 2011 for information om bortfaldet i undersøgelsen). I sammenligning med andre undersøgelsesmetoder har metoden dog vist sig at være velegnet til at opnå pålidelige og gyldige informationer om kriminalitet og bandetilhørsforhold (Junger-Tas & Marshall 1999). Herudover indgår andre unge, der ellers kan være vanskelige at få kontakt med, fx social dårligt stillede unge og unge med etnisk minoritetsbaggrund (Naplava & Oberwittler 2002).

4.3. REGISTERUNDERSØGELSE AF KRIMINALITETSMØNSTRE

Den anden artikel i afhandlingen omhandler en undersøgelse af registrerede rockere og bandemedlemmers kriminalitet i ungdommen. Formålet med undersøgelsen er at identificere eventuelle mønstre i kriminaliteten hos personer, der senere i livet bliver

medlemmer af en rocker- eller bandegruppering, da viden om sådanne mønstre kan hjælpe til at forudsige, hvilke unge der fremadrettet er i risiko for at blive involveret.

Analyserne er baseret på oplysninger fra Rigspolitiet og fra Danmarks Statistik. De omfatter 800 rockere, 564 bandemedlemmer og matchede kontrolgrupper med op til tre gange så mange personer, der ligner rockerne og bandemedlemmerne med hensyn til køn, fødselsår, oprindelsesland og antallet af kriminelle handlinger i ungdommen. Ved at matche personerne på fødselsår undgås periodeeffekter, som fx kan være knyttet til politiets indsatser i udvalgte perioder eller generelle samfundsmæssige trends i kriminalitetsudviklingen. Ved at tage højde for oprindelsesområde elimineres yderligere mulige forskelle, da størstedelen af rockerne er fra vestlige lande, mens det modsatte gælder størstedelen af bandemedlemmerne. Ved at matche på kriminalitetsfrekvensen ved en given alder bliver det muligt at sammenligne eventuelle mønstre i kriminaliteten blandt rockere, bandemedlemmer og andre kriminelle, der er dømt for et tilsvarende antal kriminelle forhold.

I analyserne er der fokus på graden af specialisering i kriminalitetens art og på (de)eskalering i kriminalitetens grovhed. Der anvendes flere forskellige beregningsmetoder. Der skelnes mellem rockere og bandemedlemmer, da denne skelnen har vist sig at være konstruktiv analytisk, og da der som tidligere nævnt er tale om to forskellige typer af grupperinger. Dette betyder ligeledes, at nogle af de forskelle, der kan vise sig mellem rockere og bandemedlemmers kriminalitet i ungdommen, reelt er mindre end sammenligningerne viser. Dette skyldes, at en langt større andel af bandemedlemmerne end af rockerne er af anden etnisk oprindelse end dansk, og at det ikke kan udelukkes, at de derfor i særlig grad pådrager sig politiets opmærksomhed og derfor oftere bliver sigtet (se evt. Holmberg & Kyvsgaard 2003).

I Danmark har vi gode registerdata, men der er alligevel nogle begrænsninger ved at anvende den type data. En af ulemperne ved at anvende registerdata til at undersøge kriminalitetsmønstre er, at ikke al kriminalitet indgår, herunder den kriminalitet som personerne kan have begået før den kriminelle lavalder på 15 år. En anden ulempe er, at resultaterne i nærværende undersøgelse afhænger af politiets praksis for registrering af rockere og bandemedlemmer (kapitel 4). Dette betyder, at der er en risiko for under- eller overidentifikation og dermed for at forskellene mellem rockere og bandemedlemmer og de personer, de sammenlignes med, fremstår mindre, end hvad der reelt er tilfældet. Yderligere er det datoen for politiregistrering som rocker/ bandemedlem, der er anvendt som proxy for medlemskabets begyndelse, hvilket alt andet lige betyder, at kriminalitetsanalyserne indfanger noget af effekten af rocker/bandeprocessen.

4.4. INTERVIEWUNDERSØGELSE MED TIDLIGERE ROCKERE OG BANDEMEDLEMMER

Den tredje og fjerde artikel i afhandlingen angår en interviewundersøgelse med 15 personer, der har forladt en rocker- eller bandegruppering, eller som på interviewtidspunktet var i gang med at gøre det med hjælp fra myndighederne. Formålet med interviewundersøgelsen er at belyse, hvad der motiverer nogen til at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering, og hvordan interviewpersonerne i sin tid blev det. Herudover er det at få indsigt i nogle af de problemstillinger, der kan være forbundet med at forlade grupperingerne.

I alt 10 personer havde en fortid som *rocker*, mens de resterende fem havde en fortid som *bandemedlem*. Tilsammen repræsenterer de ni forskellige grupperinger. Stort set alle interviewpersonerne har haft en central placering i deres gruppering, og de var medlemmer i flere år. De udgør således ikke et repræsentativt udsnit af rockere og bandemedlemmer i Danmark, hvilket blandt andet betyder, at de formentlig har haft særligt vanskeligt ved at forlade grupperingerne. Det er et bevidst valg fra min side at vælge netop denne form for sampling, da ekstreme cases kan hjælpe med at illustrere, hvad der er på spil. Det har desuden den fordel, at flere af interviewpersonerne har indsigt i deres grupperings metoder til at tiltrække nye medlemmer, bl.a. eftersom nogle af interviewpersonerne har haft til opgave at finde nye medlemmer.

Af sikkerhedsmæssige årsager er kontakten til interviewpersonerne primært skabt gennem myndighederne: Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen og Københavns Kommune. Interviewene er gennemført ud fra en løst struktureret interviewguide med temaer og åbne spørgsmål, hvilket gav interviewpersonerne mulighed for mere eller mindre frit at fortælle deres historie. Nogle af interviewene er gennemført i fængsler, arresthuse eller i politiets lokaler, mens andre er gennemført et mere neutralt sted som fx på et jobcenter. Hvert sted er nøje valgt ud fra interviewpersonernes situation på interviewtidspunktet. Interviewene varer fra en lille time til mere end tre timer. 11 ud af 15 interview er optaget i fuld længde og efterfølgende transskriberet. Med hensyn til de fire resterende interview, der ikke blev optaget, tog jeg noter under og efter interviewene, og disse noter udgør sammen med transskriberingerne undersøgelsens datamateriale.

En af ulemperne ved at interviewe tidligere rockere og bandemedlemmer er, at fortællingerne afhænger af interviewpersonernes erindringer, og at erindringer er selektive og ændrer karakter (forsvinder) med tiden (Densley 2012, se evt. Sudman & Bradburn 1973). Det er desuden en proces både at blive medlem af en rocker/bandegruppering og at forlade grupperingen, og det optimale ville derfor være at følge proces-

serne over tid i stedet for at interview personerne på et bestemt tidspunkt. I det konkrete tilfælde er der imidlertid tale om personer, som er stort set umulige at komme i kontakt med, da de fleste ikke bare er tidligere rockere og bandemedlemmer, men tilmed nogle der har spillet en central rolle i deres gruppering.

KAPITEL 5. FOREBYGGELSE OG BEKÆMPELSE AF ROCKERE OG BANDER

Det er vigtigt for både individet og for samfundet at forebygge medlemskab af bander, da et sådant medlemskab øger den individuelle kriminalitetsfrekvens og kan have langsigtede, negative konsekvenser i forhold til kriminalitet, beskæftigelse, familie, aggressivitet mv. (kapitel 4). I Danmark har myndighederne lanceret en lang række initiativer til forebyggelse og bekæmpelse af rocker- og bandekriminalitet, herunder tre bandepakker med initiativer om alt fra banderåd, mere synligt politi og styrkede exit-indsatser til opholdsforbud, dobbeltstraf og skærpede regler for prøveløsladelse og udgang for indsatte med tilknytning til et rocker- eller bandemiljø (Justitsministeriet 2009, 2014, 2017b). Herudover eksisterer talrige indsatser lokalt i politikredsene og i kommunerne, ligesom private aktører tilbyder forskellige typer af indsatser til kommunerne og direkte til medlemmerne af de kriminelle miljøer (se fx Klarup 2013).

I dette kapitel fokuserer jeg på resultaterne af de undersøgelser, der er beskrevet i afhandlingen, og på resultaternes implikationer for forebyggelse og bekæmpelse af rocker- og banderelateret kriminalitet. Det skal indledningsvis nævnes, at erfaringer fra udlandet viser, at der skal omfattende og tværgående indsatser til for at forebygge og bekæmpe bander, og at indsatserne skal angribe problemet på flere niveauer og via forskellige strategier. Der henvises i den forbindelse til *the OJJDP Comprehensive Gang Prevention, Intervention, and Suppression Model* (National Gang Center 2010), da denne model til planlægning af indsatser har vist positive resultater i forhold til at reducere banderelateret kriminalitet (Howell & Griffiths 2018).^{viii} Der henvises herudover til *the National Gang Center* (www.nationalgangcenter.gov) for information om enkeltstående programmer og initiativer, der i amerikansk sammenhæng har vist en dokumenteret effekt. Det bemærkes, at det er meget vanskeligt og krævende at dokumentere effekterne af indsatser til forebyggelse og bekæmpelse af bander, og at nogle forskere er blevet kritiseret for at være for hårde i deres bedømmelse af indsatserne (Howell & Griffiths 2018). Til sidst henvises der til Det Kriminalpræventive Råds *Hvidbog: Forebyggelse af rocker- og banderelateret kriminalitet* samt til T.

^{viii} Modellen indeholder fem strategier angående inddragelse af lokalsamfundet, nye uddannelses- og jobtræningsmuligheder, brobygning mellem banderelaterede unge og samfundets sociale institutioner, suppression i form af formel og uformel social kontrol (monitoring mv.), samt løbende udvikling og implementering af nye retningslinjer og procedure, der resulterer i en mere effektiv brug af de ressourcer, der er til rådighed (www.nationalgangcenter.gov).

Bjørge (2016, 2017), der har udarbejdet en holistisk model til kriminalitetsforebyggelse, herunder til forebyggelse af rockerrelateret kriminalitet.

Den første artikel i afhandlingen viser, at særligt unge, der indgår i en kriminel ungdomsgruppe (gadebande), er i farezonen for at blive involveret i mere organiserede rocker- og bandegrupperinger. Dette skyldes, at disse unge i højere grad end deres jævnaldrende er i kontakt med eksisterende medlemmer af sådanne grupperinger, fx idet de unge hjælper medlemmerne ved at stå vagt, videregive beskeder eller lignende. Herudover er de unge, der indgår i kriminelle grupper, kendetegnet ved at begå meget kriminalitet og ved svage prosociale værdier, ringe forældreopsyn, hyppig færden i højrisikomiljøer samt ved at have venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler. Disse faktorer er såkaldte risikofaktorer, hvor ringe forældreopsyn, hyppig færden i højrisikomiljøer og venner med omfattende erfaringer med kriminalitet og ulovlige rusmidler adskiller de unge i kriminelle grupper fra andre unge, der begår alvorlig kriminalitet (men som ikke indgår i en kriminel gruppe). I modsætning til risikofaktorerne virker høj selvkontrol, sjældent at færdes i højrisikomiljøer samt sjældent eller slet ikke at drikke alkohol og anvende ulovlige rusmidler beskyttende i forhold til unges deltagelse i kriminelle ungdomsgrupper.

Ved at begrænse de nævnte risikofaktorer og styrke de beskyttende faktorer er det muligt at mindske risikoen for unges deltagelse i kriminelle ungdomsgrupper og dermed risikoen for senere involvering i rocker- og bandegrupperinger. Dette kan ske via almene kriminalpræventive indsatser (se evt. Clausen et al. 2009, Farrington & Welsh 2007, Manuel & Jørgensen 2013). Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at 'bandekriminalitet' er mere end blot en alvorligere form for kriminalitet. Det er et andet fænomen. De forebyggende initiativer bør derfor bygge på viden om grupperne og ikke alene koncentrere sig om de enkelte medlemmer (Klein & Maxson 2006).

"I modsætning til den ungdomskriminalitet, der i øvrigt udfolder sig, og som også begås i grupper, så er det, de kriminelle grupper og organiserede bander kan tilbyde, mere end blot fællesskabet om at begå en kriminel handling og at opnå den øjeblikkelige og kortvarige spænding og gevinst, der er forbundet hermed. De kriminelle grupper kan tilbyde en identitet eller et livsindhold til nogen, der i andre sammenhænge måtte opleve, at de ikke slår til. Forebyggende initiativer bør derfor tage udgangspunkt i viden om kriminelle grupper som fænomen, ligesom mere viden om de kriminelle gruppers fremkomst og beståen bør tilvejebringes, for det er snarere forebyggelse heraf end af de enkelte medlemmers kriminalitet, der skal være i fokus"

(Pedersen & Lindstad 2011, s. 8).

Dette medfører mindst to store udfordringer i det kriminalpræventive arbejde. Den første udfordring er at kunne tilbyde et andet livsindhold til unge, der ikke har oplevet den samme grad af succes de steder, hvor unge normalt gør det, og som får stærke fællesskabsoplevelser i deres gruppe (Pedersen & Lindstad 2011). Den anden udfordring er at forhindre nye kriminelle ungdomsgrupper i at opstå og spredes ved at fokusere på de overordnede strukturelle og økonomiske forhold, der knytter sig til bestemte lokalsamfund (ibid.). I den internationale forskning om forebyggelse af bander er det ligeledes ofte karakteristika ved lokalsamfundet, der fremhæves som væsentlige (Klein & Maxson 2006, se evt. Carlsson & Haaland 2004, Sampson 2011).

Den anden artikel i afhandlingen viser, at det er meget vanskeligt at identificere kommende rockere og bandemedlemmer blandt ligeså kriminelt belastede personer ud fra tidlige mønstre i kriminaliteten. Dette skal ses i lyset af resultaterne af tidligere danske undersøgelser, da det ligeledes har vist sig vanskeligt at identificere kommende rockere og bandemedlemmer ud fra karakteristika i barndommen: familie, skole, mv. (Klement et al. 2010, Lindstad 2012). Resultaterne af undersøgelserne er væsentligt, da myndighederne i hvert fald tidligere har haft en tendens til at ville identificere kommende rockere og bandemedlemmer ud fra karakteristika, der adskiller rockere og bandemedlemmer fra den øvrige befolkningen. Dette er problematisk af to årsager. Den første årsag er, at metoden generelt indfanger mange *falsk positive*, dvs. personer, der har de efterspurgte karakteristika, men som alligevel ikke opfører sig som ventet (se fx Christoffersen et al. 2011). Den anden årsag er, at karakteristikaene – som vist i undersøgelserne – i altovervejende grad adskiller personer, der har begået meget kriminalitet, fra personer, der har begået nogen eller ingen kriminalitet. Karakteristikaene er ikke unikke for rockere og bandemedlemmer. Der er således en overhængende fare for at inkludere for mange 'forkerte' personer i indsatserne, hvilket påvirker effektiviteten af indsatserne i negativ retning.^{ix}

Den tredje artikel i afhandlingen peger på, at det ikke er nok blot at have en risiko-profil for at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering. Det kræver ofte langvarige og personlige relationer til eksisterende medlemmer at blive accepteret og for rockernes vedkommende at få tilbudt medlemskab. Bandemedlemmerne lægger i den forbindelse vægt på lokalområdets betydning, da det ifølge dem er normalt at høre til den bande, der er i det område, hvor man er opvokset. Yderligere kræver det for at blive medlem af en rocker- eller bandegruppering, at de potentielle medlemmer kan bidrage til fællesskabet, fx at de er gode til at 'lave' penge, danne netværk eller slå.

^{ix} Ifølge Klein & Maxson (2006) kræver korrekt identifikation/målodpegning ikke bare viden om personerne i bandemiljøerne, men herudover generel viden om bander og specifik viden om de bander, der findes lokalt.

Dette understøtter de resultater, der præsenteres i den første artiklen i afhandlingen, og som handler om, at særligt unge i kriminelle grupper er i farezonen for at blive involveret i rocker- og bandegrupperinger. De unge i kriminelle grupper har som nævnt kontakt til grupperingerne, og de har formentlig allerede vist deres værd på gaden. I det kriminalpræventive arbejde bør der således være fokus på at bryde kontakten mellem unge, der indgår i kriminelle grupper, og ældre kriminelle, der indgår i mere organiserede rocker- og bandegrupperinger. Dette forsøger politiet at gøre ved i samarbejde med andre myndigheder at gennemføre bekymringssamtaler med unge, der er i kontakt med rockere og bander. Bekymringssamtalerne anvendes i hele landet. Der er ikke gennemført en evaluering af konceptet, der kan vise, om samtalerne har den ønskede effekt (se evt. Pedersen 2013).

Den fjerde artikel i afhandlingen viser, at rockere og bandemedlemmer risikerer at miste identitet, venskaber, beskyttelse og økonomi, når de forlader deres kriminelle miljø. Dette er alt sammen forhold, der i sin tid tiltrak personerne til miljøerne, og som derfor gør det vanskeligt for nogle at forlade dem. I 2011 lancerede regeringen en national rammemodel for myndighedernes koordinering af indsatser, der har til formål at støtte og hjælpe rockere og bandemedlemmer til at forlade deres kriminelle miljø (Justitsministeriet 2011). En evaluering af rammemodellen viser, at ca. 5 pct. af de personer, som politiet har registeret som tilknyttet en rocker- eller bandegruppering, indgår i en exit-indsats under rammemodellen (Pedersen 2016, se evt. Pedersen 2014b, 2015). Disse personer udgør således kun en lille andel af de rockere og bandemedlemmer, der løbende forlader grupperingerne (kapitel 4). Der er tegn på, at exit-deltagerne er særligt sårbare og udsatte og derfor har behov for ekstra støtte og hjælp til at løse økonomiske problemer, finde en passende bolig, starte uddannelse, finde arbejde, påbegynde psykologsamtaler mv. Relativt få exit-deltagere vender ifølge politiets oplysninger tilbage til et rocker/bandemiljø efter exit-indsatsen, men det kan ikke på baggrund af evalueringen konkluderes, at det er indsatsen, der er den direkte årsag hertil (Pedersen 2016). På baggrund af de nationale og af internationale exit-erfaringer anbefales brugen af mentorer, som kan støtte og motivere tidligere rockere og bandemedlemmer samt bistå dem i deres kontakt til myndighederne (Als Research 2013, Pedersen 2014b). I Sverige og Norge er der generelt gode erfaringer med mentorer, der har en fortid i kriminelle miljøer, såfremt mentorerne er kommet helt på afstand af miljøerne, og såfremt de uddannes og tilknyttes en institution, der kan sikre kvaliteten af deres arbejde (Brottsförebyggande rådet 2001, Christensen 2015, Dønnestad 2008, Hansen 2007, Svennevig 2012, Ungdomsstyrelsen 2010). Der findes så vidt vides ikke erfaringsrapporter af lignende initiativer i Danmark.

LITTERATUR

- Akers, R. 1973. *Deviant behavior: A social learning approach*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Als Research. 2013. *Undersøgelsen af mentorindsatsen for rocker- og bandemedlemmer i exit i kriminalforsorgen*. København.
- Anderson, E. 1999. *The code of the street: Decency, Violence, and the Moral Life of the Inner City*. New York, NY: W. W. Norton.
- Balvig, F. 1982. Ungdomskriminalitet i en forstadskommune. København: Det Kriminalpræventive Råd.
- Barker, C. 2003. *Cultural Studies: Theory and Practice*, 2. udgave. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications.
- Barker, T. 2005. One percent bikers clubs: A description. *Trends in Organized Crime*, 9 (1): 101–112.
- Barker, T. & Human, K. M. 2009. Crimes of the Big Four motorcycle gangs. *Journal of Criminal Justice*, 37 (2): 174–179.
- Bay, J. 1998. Fra subkultur til subsamfund: Elleve historier om rockere og bikere. Copenhagen: University of Copenhagen.
- Bay, J. & Drotner, K. 1986. *Ungdom, en stil, et liv: En bog om ungdomskulturer*. København: Tiderne skifter.
- Becker, H. S. 1963. *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. New York, NY: Free Press.
- Bendixen, M., Endresen, I. M. & Olweus, D. 2006. Joining and leaving gangs: Selection and facilitation effects on self-reported antisocial behaviour in early adolescence. *European Journal of Criminology*, 3(1): 85–114.
- Bennett, A. 1999. Subcultures or neo-tribes? Rethinking the relationship between youth, style and musical taste. *Sociology*, 33(3): 599–617.
- Bjurström, E. 1997. *Högt & lågt: Smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Boréa Bokförlag.
- Bjørge, T. 2016. *Preventing crime: a holistic approach*. London: Palgrave Macmillan.
- Bjørge, T. 2017. Preventing organised crime originating from outlaw motorcycle clubs. *Trends in Organized Crime*. DOI: 10.1007/s12117-017-9322-7.
- Blackman, S. 2005. Youth Subcultural Theory: A Critical engagement with the Concept, its Origins and Politics, from the Chicago School to Postmodernism. *Journal of Youth Studies*, 8(1): 1–20.
- Blumstein A., Cohen J., Roth J. A. & Visher, C. A. 1986. *Criminal Careers and 'Career Criminals'*. Washington, DC: National Academy Press.

- Blumstein A., Cohen J. & Farrington, D. P. 1988a. Criminal career research: Its value for criminology. *Criminology*, 26: 1-35.
- Blumstein A., Cohen J. & Farrington, D. P. 1988b. Longitudinal and criminal career research: Further clarification. *Criminology*, 26: 57-74.
- Bourgois, P. 1995. *In search of respect: Selling crack in El Barrio*. New York: Cambridge University Press.
- Carlsson, C. 2014. *Continuities and Changes in Criminal Careers*. Stockholm: Stockholm University.
- Carlson, Y. & Decker, S. H. 2005. Gang and Youth Violence Prevention and Intervention: Contrasting the Experience of the Scandinavian Welfare State with the United States. Decker, S. H. & Weerman, F. M. (red.): *European Street Gangs and Troublesome Youth Groups*, s. 259-286. Pennsylvania: AltaMira Press.
- Carlsson, Y. & Haaland, T. 2004. *Voldelige ungdomsgrupper – intervensjon på kommunenivå. Erfaringsrapport fra Kristiansand 2001-2004*. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Carlsson, C. & Sarnecki, J. 2016. *An Introduction to Life-Course Criminology*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington, DC: SAGE Publication.
- Carrington, B & Wilson, B. 2004. Dance Nations: Rethinking Youth Sub-cultural Theory. Bennett, A. & Kahn-Harris, K. (red.): *After Subculture Critical Studies in Contemporary Youth Culture*, s. 65-78. New York: Palgrave.
- Carson, D., Melde, C., Wiley, S. & Esbensen, F.-A. 2017. School transitions as a turning point for gang status. *Journal of Crime and Justice*, 40(4): 396-416.
- Carson, D. C. & Vecchio, J. M. 2015. Leaving the Gang: A Review and Thoughts on Future Research. Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. (red.): *The Handbook of Gangs*, s. 257-275. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Cassell, C. & Weinrath, M. 2012. Barriers to Leaving the Gang: An Exploratory Analysis. *The Annual Review of Interdisciplinary Justice Research*, 2:72-98.
- Christensen, T. W. 2015. *A Question of Participation – Disengagement from the Extremist Right: A case study from Sweden*. Roskilde: Roskilde Universitet.
- Christoffersen, M., Olsen, P. S., Vammen, K.S., Nielsen, S.S. & Lausten, M. 2011. *Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge. Risiko- og beskyttelsesfaktorer*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:34.

- Clarke, J. 1976. Style. Hall, S. & Jefferson, T. (red.). 2003 [1976]: *Resistance through rituals: Youth subculture in post-war Britain*, s. 175-191. London: Routledge.
- Clausen, S., Djurhuus, M. & Kyvsgaard, B. 2009. Urdredning til brug for Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Cloward, R. A. & Ohlin, L. E. 1960. *Delinquency and Opportunity: A theory of delinquent gangs*. New York: The Free Press.
- Cohen, A. 1955. *Delinquent Boys: The Culture of the Gang*, New York: The Free Press.
- Cohen, S. 2002 [1987]. Symbols of trouble: Introduction to the Second Edition. Cohen, S. 2002 [1972]: *Folk Devils and moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers*. London: Routledge.
- Cullen, F. T. 2011. Beyond adolescence-limited criminology: Choosing our future. *Criminology*, 49: 287-330.
- Decker, S. H. & Lauritsen, J. L. 2002. Leaving the Gang. Huff, C. R. (red.): *Gangs in America III*, s. 51-67. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. 2011. *Leaving the Gang: Logging Off and Moving on*. Council on Foreign Relations Press. Google Ideas.
- Decker, S. H., Melde, C. & Pyrooz, D. C. 2013. What do we know about gangs and gang members and where do we go from here? *Justice Quarterly*, 30(3): 369-402.
- Decker, S. H. & van Winkle, B. 1996. *Life in the gang: Family Friends, and Violence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Densley, James A. 2012. Street Gang Recruitment: Signaling, Screening, and Selection. *Social Problems*, 59(3): 301-321.
- Densley, James A. 2015. Joining the Gang: A Process of Supply and Demand. Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. (red.): *The Handbook of Gangs*. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Det Kriminalpræventive Råd. 2015. *Hvidbog: Forebyggelse af rocker- og banderelateret kriminalitet*. Glostrup.
- Dong, B., Gibson, C. L. & Krohn, M. D. 2015. Gang Membership in a Developmental and Life-Course Perspective. Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. (red.): *The Handbook of Gangs*, s. 78-97. Chichester: Wiley Blackwell.
- Downs, D. & Rock, P. 2007. *Understanding Deviance: A Guide to the Sociology of Crime and Rule-Breaking*, 5. udgave. Oxford: Oxford University Press.
- Durkheim, E. 1997 [1893]. *The Division of Labor in Society*. New York: The Free Press.

- Dønnestad, E. 2008. *FRI: Metode som følger innsatte fra fengsel ut til bolig, jobb og nettverk*. Drammen: Stiftelsen Kirkens Bymisjon Drammen & Husbanken Region sør.
- Ebaugh, H. R. F. 1988. *Becoming an EX: The Process of Role Exit*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Elder, G. H. 1974. *Children of the Great Depression: Social Change in Life Experience*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Esbensen, F-A., & Huizinga, D. 1993. Gangs, drugs, and delinquency in a survey of urban youth. *Criminology*, 31(4), 565–598.
- Esbensen, F-A. & Lynskey, D. P. 2001. Young gang members in a school survey. Klein, M. W., Kerner, H-J., Maxson, C. L. & Weitekamp, E. (red.): *The Eurogang paradox: Street gang and youth groups in the U.S. and Europe*, s. 93–114. Dordrecht, Netherlands: Kluwer.
- Esbensen, F-A., Peterson, D., Taylor, T. J. & Freng, A. 2010. *Youth violence: Sex and race differences in offending, victimization, and gang membership*. Philadelphia: Temple University Press.
- Farrington, D. P. 2005. *Integrated Developmental and Life-Course Theories of Offending*. Advances in Criminological Theory, vol. 14. New Brunswick, NJ: Transaction Publishers.
- Farrington, D. P. & Welsh, B. C. 2007. *Saving children from a life of crime: Early risk factors and effective interventions*. New York, NY: Oxford University Press.
- Gilman, A. B., Hill, K. G. & Hawkins, J. D. 2014. Long-Term Consequences of Adolescent Gang Membership for Adult Functioning. *American Journal of Public Health*, 104(5): 938-945.
- Gordon, R. A., Lahey, B. B., Kawai, E., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M. & Farrington, D. P. 2004. Antisocial behavior and youth gang membership: Selection and socialization. *Criminology*, 42(1): 55–88.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. 1987. The methodological adequacy of longitudinal research on crime. *Criminology*, 25: 581-614.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. 1988. Science, public policy, and the career paradigm. *Criminology*, 26: 37-55.
- Gottfredson, M. & Hirschi, T. 1990. *A General Theory of Crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Hagedorn, J. M. 2008. *A World of Gangs. Armed Young Men and Gangsta Culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Hall, S. & Jefferson, T. (red.). 2003 [1976]: *Resistance through rituals: Youth subculture in post-war Britain*. London: Routledge.
- Hansen, I. L. S. 2007. *Møte med en likemann. Evaluering av WayBack – stiftelsen livet etter soning*. Oslo: Fafo.

- Haviland, A. M. & Nagin, D. S. 2005. Causal inferences with group based trajectory models. *Psychometrica*, 70(3): 557–578.
- Hebdige, D. 1979. *Subculture: The meaning of style*. London, New York: Routledge.
- Hesmondhalgh, D. 2006. Subcultures, Scenes or Tribes? None of the Above. *Journal of Youth Studies*, 8(1): 21-40.
- Hestehave, N. 2013. Rocker- og bandegrupperinger i Danmark: Kultur, konflikter og kriminalitet. Jacobsen, M. H. & Sørensen, A-S. (red.): *Kriminologi – en introduktion*, s. 215-234. Hans Reitzels Forlag.
- Hirschi, T. 1969. *Causes of Delinquency*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.
- Hviid, K. 2007. “No life” – om gadelivsstil, territorialitet og maskulinitet blandt unge mænd i et forstadskvarter. Aalborg: Aalborg Universitet.
- Hoffmann, T. 2009. *Rockere og bikere kæmper om mandighed og omdømme*. <https://videnskab.dk/kultur-samfund/rockere-og-bikere-kaemper-om-mandighed-og-omdomme> (hentet d. 7. juli).
- Holmberg, L. & Kyvsgaard, B. 2003. Are Immigrants and their Descendants Discriminated against in the Danish Criminal Justice system? *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime prevention*, 4(2): 125-142.
- Horowitz, R. 1983. *Honor and the American dream: Culture and identity in a Chicano community*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Howell, J. C. 2010. *Gang Prevention: An Overview of Research and Programs*. Washington, DC: U.S. Department of Justice.
- Howell, J. C. 2012. *Gangs in America's communities*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Howell, J. C. & Egley, A. Jr. 2005. Moving risk factors into developmental theories of gang membership. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 3(4), 334–354.
- Howell, J. C. & Griffiths, E. 2018. *Gangs in America's communities*, 3. udgave. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC, Melbourne: Sage Publication.
- Jacobsen, M. H. & Hestehave, N. K. 2018. Bandeforskning: Et forskningsbaseret blik ind i de kriminelles fællesskaber. Jacobsen, M. H. (red.): *Metoder i kriminologi*, s. 371-411. København: Hans Reitzels Forlag.
- Laub, J. H. & Sampson, R. J. 2003. *Shared beginnings, divergent lives: Delinquent boys to age 70*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Jensen, S. Q. 2007. *Fremmed, farlig og fræk: Unge mænd og etnisk/racial andenhed – mellem modstand og stilisering*. Aalborg: Aalborg Universitet.

- Jensen, S. Q. 2010. "Østerbro Outlaws" – om subkulturteori og marginaliserede unge mænd med indvandrerbaggrund. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 10(1): 3-21.
- Jensen, S. Q. & Pedersen, M. L. 2012. "This is a gang – and I'm in it": Om bandebegreber, definitioner, debatter og sociale kategorier. Jacobsen, M. H. (red.): *Skyggelandet: Ungdomskultur, kriminalitetskultur og bandekultur i dansk belysning*, s. 39-62. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Junger-Tas, J. & Marshall, I. H. 1999. The Self-Report Methodology in Crime Research. *Crime and Justice: A Review of Research*, 25: 291-367.
- Justitsministeriet. 2007. *Kommissorium. Kommissionen vedrørende ungdomskriminalitet*. København.
- Justitsministeriet. 2009. *Regeringens bandepakke*. Pressemeddelelse d. 4. marts 2009.
- Justitsministeriet. 2011. *En Vej Ud: Rammemodel for exit-programmer til bande- og rockermedlemmer der ønsker at bryde ud af miljøet*. København.
- Justitsministeriet. 2014. *Bredt flertal stemmer for regeringens lovpakke 'Fast greb om banderne'*. Pressemeddelelse d. 4. juni 2014.
- Justitsministeriet. 2017a. *Justitsministeren beder Rigsadvokaten om at forberede en sag opløsning af Loyal to Familia*. Pressemeddelelse d. 2. november 2017. København.
- Justitsministeriet. 2017b. *Aftale om bandepakke*. Pressemeddelelse d. 24. marts 2017. København.
- Kalkan, Hakan. 2014. *Gadeliv blandt unge mænd fra Nørrebro*. København: Statens Byggeforskningsinstitut og Aalborg Universitet.
- Kelly, K. & Caputo, T. 2005. The linkage between street gangs and organized crime: The Canadian experience. *Journal of Gang Research*, 13(1): 17-32.
- Kissner, J. & Pyrooz, D. C. 2009. Self-control, differential association, and gang membership: A theoretical and empirical extension of the literature. *Journal of Criminal Justice*, 37: 478-487.
- Klarup, L. J. H. 2013. *Indsatser mod bandekriminalitet: En kortlægning af nationale indsatser mod rekruttering til samt aktiviteter i bander og kriminelle grupperinger*. Aalborg: Aalborg Universitet og Kanon Fonden.
- Klein, M. W. 1971. *Street gangs and street workers*. Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall.
- Klein, M. W. & Maxson, C. L. 2006. *Street gang patterns and policies*. New York: Oxford University Press.
- Klement, C. 2016. *Three papers on crime among outlaw bikers in Denmark*. København: Københavns Universitet.

- Klement, C. & Kyvsgaard, B. 2014. *Flowet i rocker/bandemiljøerne*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Klement, C., Kyvsgaard, B. & Pedersen, A.-J. B. 2010. *Rockere, bander og risikofaktorer*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Klement, C. & Pedersen, M. L. 2013. *Rockere og bandemedlemmers kriminelle karriere og netværk i ungdommen*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Knox, G. W. 1997. The "Get Out of the Gang Thermometer": An Application to a Large National Sample of African-American Male Youths. *Journal of Gang Research*, 5(1):21-43.
- Krag, A. 1997. *Englenes gerninger*. København: Gyldendal.
- Krohn, M. D. & Thornberry, T. P. 2008. Longitudinal perspectives on adolescent street gangs. Liberman, A. M. (red.): *The long view of crime: A synthesis of longitudinal research*, s. 128–160. Washington DC: National Institute of Justice.
- Krohn, M. D., Ward, J. T., Thornberry, T. P., Lizotte, A. J. & Chu, R. 2011. The cascading effect of adolescent gang involvement across the life course. *Criminology*, 49(4): 991–1028.
- Lacourse, E., Nagin, D., Tremblay, R. E., Vitaro, F. & Claes, M. 2003. Developmental trajectories of boys' delinquent group membership and facilitation of violent behaviors during adolescence. *Development and Psychopathology*, 15: 183–197.
- Lauchs, M., Bain, A. & Bell, P. 2015. *Outlaw Motorcycle Gangs: A Theoretical Perspective*. Hampshire and New York: Palgrave.
- Lauger, T. 2012. *Real gangstas: Legitimacy, reputation, and violence in the intergang environment*. New Brunswick, NJ: Rutgers University Press.
- Lilly, J. R., Cullen, F. T. & Ball, R. A. 2007. *Criminological Theory: Context and Consequences*, 4. udgave. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications.
- Lindstad, J. M. 2012. *Undersøgelse af rockere og bandemedlemmers opvækstforhold*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Manuel, C. & Jørgensen, A.-M. K. 2013. *Systematic Review of Youth Crime Prevention Interventions*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.
- Maruna, S. 2010. Mixed Method Research in Criminology: Why Not Go Both Ways? Piquero, A. & Weisburd, D. (red.): *Handbook of Quantitative Criminology*, s. 123-140 New York: Springer.
- Maxson, C. L. 2011. Street gangs. Wilson, J. Q. & Petersilia, J. (red.): *Crime and public policy*, s. 158–182. New York: Oxford University Press.

- Maxson, C. L. & Esbensen, F-A. 2016. Participation in and transformation of gangs (and gang research in an international context: Reflections on the Eurogang Research Program. Maxson, C. L. & Esbensen, F-A. (red.): *Gang transitions and transformations in an international context*, s. 1-11. Cham: Springer.
- Maxson, C. L. & Whitlock, M. L. 2002. Joining the gang: Gender differences in risk factors for gang membership. Huff, C. R. (red.): *Gangs in America III*, s. 19-35. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Melde, C. & Esbensen, F-A. 2011. Gang membership as a turning point in the life course. *Criminology*, 49(2): 513–552.
- Melde, C. & Esbensen, F-A. 2014. The Relative Impact of Gang Status Transitions: Identifying the Mechanisms of Change in Delinquency. *Journal of Research in Crime & Delinquency*, 51(3): 349-376.
- Merton, R. K. 1938. Social Structure and Anomie. *American Sociological Review*, 3: 672-682. Pontell, H. N. (red.): *Social Deviance: Readings in Theory and Research*, 5. udgave, s. 37-45.
- Merton, R. K. 1968. *Social theory and social structure*. New York: The Free Press.
- Miller, W. B. 1958. Lower Class Culture as a Generating Milieu of Gang Delinquency. *Journal of Social Issues*, 14: 5-19.
- Moffit, T. E. 1993. Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4): 674–701.
- Moule, Jr., R. K. 2015. The Legacy of Walter B. Miller. Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. (red.): *The Handbook of Gangs*, s. 458-477. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Moule, Jr., R. K., Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. 2013. Social Capital, the Life-Course, and Gangs. Gibson, C. L. & Krohn, M. D. (red.): *Handbook of Life-Course Criminology: Emerging Trends and Directions for Future Research*, s. 143-158. New York: Springer.
- Muggleton, D. 2000. *Inside Subculture – The Postmodern Meaning of style*. Oxford: Berg.
- Naplava, T. & Oberwittler, D. 2002. Methodeneffekte bei der Messung selbstberichteter Delinquenz von männlichen Jugendlichen. Ein Vergleich zwischen schriftlicher Befragung in der Schule und mündlicher Befragung im Haushalt. *Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform*, 85: 401-423.
- National Gang Center. 2010. *Best practices to address community gang problems: OJJDP's Comprehensive Gang Model*. Washington, DC.

- Papachristos, A. W. & Hughes, L. A. 2015. Neighborhoods and Street Gangs. Decker, S. H. & Pyrooz, D. C. (red.): *The Handbook of Gangs*, s. 98-117. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.
- Pedersen, M. L. 2013. *Kortlægning og evaluering af politiets brug af bekymringssamtaler og –breve*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. 2014. *Veje ind i og veje ud af rockere og bandemiljøer*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. 2014b. *Exit-indsatser for rockere og bandemedlemmer. En kortlægning af tiltag under rammemodellen*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. 2015. *Exit-forløb med rockere og bandemedlemmer. Aftaler om exit under rammemodellen. 1. delrapport*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. 2016. *Exit-forløb med rockere og bandemedlemmer. Aftaler om exit under rammemodellen. 2. delrapport*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. & Lindstad, J. M. 2011. *Første led i fødekæden: En undersøgelse af børn og unge i kriminelle grupper*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Pedersen, M. L. & Ribe, M. Ø. 2016. *Flowet i rocker/bandemiljøerne*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Petersen, K. E. 2015. *Stemmer fra en bande: Unge bandemedlemmers egne fortællinger om opvækst, hverdagsliv og fremtid*. DPU, Aarhus Universitet.
- Pyrooz, D. C. & Decker, S. H. 2011. Motives and methods for leaving the gang: Understanding the process of gang desistance. *Journal of Criminal Justice*, 39: 417-425.
- Pyrooz, D. C., Decker, S. H. & Webb, V. J. 2010. The ties that binds: Desistance from gangs. *Crime and Delinquency*. Online publication, DOI: 10.1177/0011128710372191.
- Raby, C. & Jones, F. 2016. Identifying risks for male street gang affiliation: A systematic review and narrative synthesis. *Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 27: 601-664.
- Ribe, M. Ø. 2017. *Flowet i rocker/bandemiljøerne*. København: Justitsministeriets Forskningskontor.
- Rigspolitiet. 2009. *Statusrapport for 2008 om kriminalitet forøvet af rockere og bander*. København: Rigspolitiet.
- Rigspolitiet. 2017. *Rockere og bander 2016*. København: Rigspolitiet.
- Røgilds, F. 2004. *De udsatte: bander, kulturmøder, socialpædagogik*. Politisk Revy.

- Sampson, R. J. 2011. *Great American city: Chicago and the enduring neighborhood effect*. Chicago: University of Chicago Press.
- Sampson, R. J. & Laub, J. H. 1993. *Crime in the making: Pathways and tuning points through life*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sanchez-Jankowski, M. S. 1991. *Islands in the street: Gangs and American urban society*. Berkeley: University of California Press
- Sarnecki, J. 2001. *Delinquent Networks. Youth Co-offending in Stockholm*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shaw, C. R. & McKay, H. D. 1942. *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Shildrick, T. 2006. Youth culture, subculture and the importance of neighbourhood. *Young: Nordic Journal of Youth Research*, 14(1): 61-74.
- Skardhamar, T. 2010. *Criminal Careers and Crime at Different Stages of Life. Theoretical and Methodological Perspectives, Childhood Risk Factors, and Desistance*. Oslo: Department of Sociology and Human Geography, Oslo University.
- Sudman, S. & Bradburn, N. 1973. Effects of Time and Memory Factors on Response in Surveys. *Journal of the American Statistical Association*, 68: 805-815.
- Sutherland, E. 1947. *Principles of Criminology*. Philadelphia: J. B. Lippincott Co.
- Svennevig, G. 2012. *Way Back. Det er aldri for tidlig å angre*. Oslo: Z-forlag.
- Terpstra, J. (2006): Youth subculture and social exclusion. *Young – Nordic Journal of Youth Research*, 14(2): 83-99.
- Trasher, F. M. 1963 [1927]. *The Gang: A Study of 1,313 Gangs in Chicago*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Thornberry, T. P., Krohn, M. D., Lizotte, A. J. & Chard-Wierschem, D. 1993. The role of juvenile gangs in facilitating delinquent behavior. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 30(1): 55–87.
- Thornberry, T. P., Krohn, M. D., Lizotte, A. J., Smith, C. A. & Tobin, K. 2003. *Gangs and delinquency in developmental perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vigil, J. D. 1988. *Barrio gangs: Street life and identity in Southern California*. Austin: University of Texas Press.
- Weerman, F. M., Maxson, C. L., Esbensen, F.-A., Aldridge, J., Medina, J. & van Gemert, F. 2009. *Eurogang Program Manual: Background, development, and the use of the Eurogang instruments in multi-site, multi-method comparative research*. Onlinepublikation.

- Whyte, W. F. 1993 [1943]. *Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wikström, P-O. H. & Butterworth, D. A. 2006. *Adolescent Crime: Individual differences and lifestyles*. Devon: Willian Publishing.
- Willis, P. E. 2014 [1978]. *Profane Culture*. Princeton, Nj: Princeton University Press.
- Wolf, D. R. 1991. *The Rebels: A Brotherhood of Outlaw Bikers*. Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.
- Wolfgang, M. E., Figlio, R. M. & Sellin, T. 1972. *Delinquency in a Birth Cohort*. Chicago, IL: University of Chicago Press.

ISSN (online): 2246-1256
ISBN (online): 978-87-7210-359-4

AALBORG UNIVERSITY PRESS